

SZÍNHÁZ

DRÁMAMELLÉKLET

1979

AUGUSZTUS

DÁNIEL FERENC

Kényes jutalomjáték

Eörsi István darabja elé

Igazodva **Eörsi István** írói attitűdjéhez, mindjárt flikflakkal kezdtem: vegyes műfajú kötet jelent meg 1978 karácsonyára – **Eörsi** –, amelynek címe, *Történetek egy bideg jabázban*, a kötetbeli harmincöt oldalas novellából választott. A novella nem más, mint a *Jolán és a férfiak* drámai szövegkönyv elbeszélés-változata. Hogyan? Műfajok között pendlizzünk? – kérdezném barátilag, gúnyosan, ha nem tudnám, történetesen egy korábbi szövegkönyvi változat felolvasása kapcsán, hogy a megírás sorrendje fordított volt. Bár úgy gondolom, a sorrendiség kérdése végül is elhanyagolható; lényeg: **Eörsi**, viaskodván anyagával, változatokat ír, írt, fog írni Jolánra, hideg faházakra, férfiakra. Mintha végére járhatna e végeláthatatlan hölgymonológoknak, feloszthatná e súlyos örökséget – merő abszurditás. A hasbeszélő sem képes arra, hogy bábuja száját befogja.

Ezek a *Jolán*-variánsok természetesen arról is tanúskodnak, hogy napjaink kemény dióját feltörni, jelenidejű *nem*-könyvdrámát írni ma sem irigylésreméltebb feladat, mint volt akár tíz évvel ezelőtt. Az írók ma is két arcvonal, a valóságlátomás, drámai beszédforrás – és a színházi intézmény között hasalnak, helyzetük ezért nem rózsakertbe illő, ámbár ígértesebb, mint korábban volt. Főként *világosabb*, ugyanis a színházi dramaturgiai műhelyek rájőve végre, hogy nincs egyetlen íróra méretezhető klasszikus szabásminta, csak fontos drámai gondolatok vannak, nos e műhelyek világosabban válaszolnak már a „kvázi”-kor követelményekre: vagy úgy, hogy eleve nem tárgyalnak „formátlan hozadékú” mai írőkkel, vagy úgy, hogy mai dramaturgiára éhesen elismerik bizonyos mérvű ráutaltságukat, tanácsalanságukat, és ebbeli állapotukban adnak megbízást a *nekik való* íróknak. Vállalván a munka nehezebb részét is: előadható látomássá szervezni a szövegkönyveket. Én ezt a kapcsolatot nevezném nagykorúnak, jóhiszeműnek: „talán az írók mégsem a klasszikus dramaturgiai iskolázottságuk hézagai miatt szerkesztenek másként, jeleneteznek szaggatottan, kevergetik a stílusokat, mossák össze az időket-helyszíneket, hanem azért, mert dramaturgiai transzformációk nélkül, különféle »nekifutások« nélkül nem tudnák megfigyeléseiket, mániáikat, uram bocsá! törvénykutatásaikat valamilyen színházi próbaformába önteni”.

Eörsi szövegvariánsai lehetőséget adhatnak az ilyen nyitott színház tért ölelő szintézisére; bennük is, mint minden igazi írói hal-

mazban, van rejtett drámai logika, talán még dramaturgia is. Jolánt legszívesebben egy szenvedélyesen elfogult, hevülékeny, gúnyoros színházban látnám viszont.

Eddig jobbra nagyobb történelmi kaliberű figurákat taszigált porondra. Inkvizitorokat, történelmi hatósugarú főbérlő néniket, üldözött főértelmiségieket, vig logikájú üldözőket; Széchenyit papi-sipkával a fején, ferencjósákat orrukát fogva; evangélistákat, kikiáltott evangéliumi árulókat. Tizenöt év alatt vagy nyolc darabot írt: a fele jutott csak színpadra. És amit bemutattak, sem volt átütő sikerű. A *Sírkő és kakaó*, a *Huligán Antigoné*, a *Hor-dók*, a *Széchenyi* – egyik sem futott nagy szériákkal. Emlékezetem szerint ezekből az előadásokból (kivéve a pinceszínházi *Huligán Antigonét*, amely amatőr jellege miatt külön elbírálás alá esik) mintha hiányzott volna a közönséget frappirozó, ellenállhatatlan, okos tiszteletlenség, amely e szövegkönyvek alaptulajdona (újra-olvasva is bármikor); és mintha hiányzott volna a cirkuszi fölény, értelmi viviszekció, amellyel olykor varsói vagy prágai színházakban találkozhattunk. Többé-kevésbé színművekként játszották őket, s fergeteles manézsmóka elhalványult bennük.

Eörsi Brecht-fordításokkal és az 1964-ben írt, legelső darabjának, a *Megmentett városnak* néhány fontos elemével fejezte ki „tanítványi tiszteletét”, evégből tartják ma is sokan brechtistának (holott ez a címke sem éppen sértő); darabjai ismeretében nyugodtan állíthatom: Brecht nyájas, magabizó értelmét, nagy falásokkal harapó dramaturgiáját **Eörsi** nem plántálhatta a magáéba, merőben különböző alkotók lévén. Dramatikusság intelligenciája a cseles ökölvívóé: egyetlen sebezhető pontot se hagyta ki, „kikészítésre megy”, mint csínytevő út övön alul.

Mivel a valóság, a történelmi eseménykifejlet nem knock-outolható: nála is megég egy egész város a máglyán: mindenkit túll az Öregasszony, pisztolyaival játszik a végképp sarokba szorított Széchenyi, a zárkaajtó megnyílásától rettegnek a rabok; megszületik az egyetemes egyház szája ize szerinti evangélium. A tények kínos csattanója az, hogy már nem lehet velük viccelni. E pontokon szakadnak félbe **Eörsi** darabjai. Megátalkodott bizakodóként folytatja újra és újra – írja is egyik előszavában: „... bizalmával fokozott mértékben fordul a nézőtér felé, azt reméli, hogy a borszöngások és nevetések segítségével a közönség szétválasztja azt, ami a világot jelentő deszkán és főként magában a világban olyan áttekinthetetlenül összebonyolódott...” Ez legalább olyan mértékben öninstrukció is, mint szerzői vágy. De hozzáteszem: egy megszürt, áttekinthető, szuperlogikus világban is meglelné a maga cirkuszi kanavászait.

Stendhal az egyik szereplőjével kiáltatja: „ez a század az ügyvédeké!”, vajon a mi kelet-európai XX. századunk nem a humoristáké? Terjengős listákat és okfejtéseimet, hogy ki mindenkit, miért sorolnék közéjük, az egyszerűség kedvéért mellőzöm (mind-

azonáltal nem a rugóra járó hétfői hahota fölértékelése a célom). A vérré menő, eredeti humor megteremtőiről beszéltek. **Eörsi** legjobb írói pillanataiban, amikor képes a teljes belefeledkezésre, és arra, hogy saját ördögi szellemességét is lekörözve, valódi komédiai párbeszédre, helyzetekre, csapdákra, zsákutcákra bukkanjon, az „igazi” teremtők nyomába szegődik.

„SZÉCHENYI ... És ha arról faggatna a bíró, hogy miként töltöttem be atyai tisztemet?

CRESCENCE (ijjúkori árnyalakja) Ó, nagyon jó apa voltál. Igaz ugyan, hogy bolondokházába temetkezél azokban az években, amikor gyermekeidnek a legnagyobb szükségük lett volna rád, és az sem tagadható, hogy örültséged tudata lidércnyomásként ült mindkét fiunkon, másrészt viszont nagyon okos és megszívlelendő intelmekkel láttad el őket, főként írásban, és én őszintén remélem, hogy egyszer majd elolvassák őket.

SZÉCHENYI A bíró azt is megkérdi majd, hogy milyen hazafinak ismertél engem?

CRESCENCE Akkor azt válaszolom neki, hogy valaki állítólag elkeresztelt téged a legnagyobb magyarnak. Így hát feltehetően elsőrendű hazafi voltál, de ezt eskü alatt nem vallhatom, mert nem tanítottál meg a nyelveden, és ezért nem olvashattam el a műveid ...”

Mi sérti sokak kegyeletérzését akár e kiragadott kis részletben is? Mindenekelőtt az, hogy tényszerűen igaz állítások hangzanak el. Csak hogy többletvétü dramaturgiai fegyverzetbe töltve. A Crescencia-árnyalak a szarkasztikus önkínzás eszközeként Széchenyi sугalmazására beszél ennyire profánul. A „bíró” sem létező. Széchenyi mégis hozzá folytatódik elmarasztaló ítéletért, evégből „gyakorolják” a terhelő tanúvallomástétele is, amely e többszörösen kiforgatott, fekete humorú változatban egyfelől könnyít a lélek terhén (a gróf hívő), másfelől a lehetséges házastársi perlekedés, beolvasás reáliáival azt a második valóságot „lopja” a jelenet alá, amelyre különben arisztokratikus életformájuk etikettje és a gróf magánya miatt nem nyílta mód.

Az árnyvilágban a *Napló* ihlette Széchenyi bizarr, „humoros” intimitásokat fedez fel – mi, nézők ugyancsak vele tartunk. Nem követhetjük a halálba – a mi többlételünk az, hogy túlélő utódokként kinevethetjük történelmi szobortanulmányainkat. Üdítő, termékenyítő, hogy a „még eleven” Széchenyi semmi pénzért nem akarja magára ölteni a legnagyobb magyar maszkját.

Virgonc történelmi kutatásai **Eörsi** egyre messzebb múltba vezették: Az *aldozattal*, evangéliumi ihletésű komédiájával egyenesen a (marxi értelemben vett) ideológia születésének ősforrásához. Ebből arra is következtethetnénk, hogy a mind szabatosabb, élesebb, következetesebb drámai fogalmazás kedvéért igyekszik szabadulni a ténypányvákbl. Hogy ezután dűrenmattosan távol-tartott közegben fogja modern érvttechnikáját járattni, hasonlóan a darabbeli Tacitushoz: „... ha tenni nem tudunk, várunk kell. De várótermünket legalább rendezzük be kellemesen. Én a múltat választom e célra. Gyilkosok és örültek hemzsegnek ott is, de legalább nem bennünket fenyegetnek. És mennyi gyönyörű nő! ...”

Gyönyörű nők Pesten is vannak. **Eörsi** egy újabb váltással leblokkol egyikük lábainál. Diszkrétben fogalmazva, némelyest a lábai között is: *Jolán* és hűgő. De miért? Históriai-cirkuszi értelemben mi csíholható ki e mélyen formája alatt lézengő kávéházi figurából?

ERNO A te történeteidet másért szeretem. Olyan világba vezetsz, amelyből gyalázatos életkorom miatt teljesen kimaradtam. Tudod-e, hogy ti vagytok az utolsó romantikus nemzedék; bogárkák borostyánkőben? Amióta megismertelek, még jobban unom bájos kortársnoimet. Perspektívahiányban szenvednek, mint a legtöbb modern arckép. Alszol? ...”

Mondhatnánk: íme, az indíték. Csak hogy, mi, potenciális nézői a történetnek, Jolánt együtt látjuk Ernővel, az ágybeli történet-hulladékgyűjtővel – egy olyan csökkenéértékű, de minden pillanatában „keretezett” jelenletben, amely fürdőkádágyakból, sörös és pálinkás üvegek mélyéből, a hősugárzó nyomorúságos izzásából teremődik meg Jolán szövegeleése és Ernő hallgatása árán. No és persze a dramatikusságot („perspektíva”) kiárusítása fejében. Ez a fajta vallomáskényszer önredukció, önleszázelkolás. Mert a dramaturgiában a színes vagy a kiszínezett múlt árnyékot vet a kifecsegtőre, egykori értékeinek elvesztésével is bevádolja. Jolánt nem az sérti, ha lekurvázzák vagy kurvaként bánnak vele (tudja, hogy nem az), hanem amikor jó nő mivoltát megkérdőjelevezte azt mondja neki Borsi: *régebben* ötszáz wattnyi izzásod volt.

Még maradjunk a szövegeles ihlette *jelenlet* műfaji buktatóinál. Követelmény, hogy a kifecsegtő ne untasson, ellenben ha túlszínezné „borostyánkő”-jeleneteit, egész zárványléte is értelmét veszítené. Továbbá tudnia kell, hogy a beszéddel legbensőbb élményeit szolgáltatja ki; idegenek számára pletykát, esetleg felhasználható, ellene fordítható eszközt. Jelképes „borostyánna” der-

medő Jolán-preparátumot, amit azután bárki kezébe foghat, vitrinbe tehet, faraghat, lenyelhet (ez a primitív népek felfogása szerint a halál).

Kényes jutalomjáték Joláné. A megelevenített alakok követelnei fogják mozgásszabadságukat, hivatlanul is előbújnak majd. Közben Jolán, hogy jusson is, maradjon is (például időszerű gyönyör, figyelem az ágyban), a szexuális emlékképeit szembesíti, egyeztetni történelmi emlékezetével.

... életem egyik legszebb pillanata volt, amikor az egyik beszélőn azt mondta Iván, hogy Győzötől született kislányomat a sajátjának fogja tekinteni, ha majd újra együtt élünk. Erről néha úgy beszél, mintha hinne benne, de tudta már a sorsát ...” – ez a passzus az elbeszélés-változatból való, az ígértet a darabban így nem hangzik el. Talán nem is lényeges. Hanem annak érzékelése, hogy Jolán számára a frontokká szakadt 56-os Magyarországot két férfi jelent, bennük és közöttük éli át a maga történelmi katalizmáját – hogy szabadon újra feloszthassa magát Iván, a halálra szánt javára. A beszélők során életérveket csíhol; szerelme, élete, jövőre hívja Iván még élő részét. És nem rajta, a történelmen múlik, hogy a másik rész az erősebb.

„IVÁN ... tartsd maagd elé pajzsodnak a lányotokat!

JOLÁN Nem!

IVÁN Akkor a fiukat!

JOLÁN Szégyeld magad!

IVÁN Miért nem szülte meg?

JOLÁN Te kérded? Hogy merészeled?

IVÁN Azért még megszüllhetett volna.

JOLÁN Fiúkat fogok szülni neked ...”

A halál torkában is vadszörny szerelmesek rövid, filmszerű snittek közös hallgatásaiban, felhőkergetéseiben filmszerűen közelítve távolodnak egymástól. Talán még van egy pillanat, amikor mind a ketten egyforma tekintettel látják a Hársfa utcai nőgyógyász műbörpamlagát; a vért, ennek a párbajnak első véréit. Még látják szerelmük mitológikus kelléktárát, amely a komolyabb s valódi történelemben azután szétszóródik, Jolán képzeleti színpadára szökken át.

Elbeszélés-mozzanatok a novellából, vad párbeszéd a szöveg-könyvből elválaszthatatlannak tűnnek számomra. Ebben az *egész* jelentős írói „halmazban” az értékek, a felelősség, a vétségek, a bukás, a továbbélés kényszerkockázatai könnyebben vezetnek rá a drámai logikára és hierarchiára, mint arra a színpadi kiteljesedésre, amelyet a szöveg egyelőre csak ígér. Példán igyekszem bizonyítani. Talán a darab legkényelmesebb jelenetsora (megírva majdhogynem grand guignol), amelyben Jolán különös harcát vívja az Idegennel. Leszázelkolt, méltatlan, homoszexuális untermából férfi, szerelme, „Iván” faragni úgy, hogy a néző ne kinjában röhögjön: elegáns feladvány. De feladvány. Szükségszerű. Dramaturgiai sem megkerülhető, mert annak a magas ívű extravaganciának a végtétele, ahogyan Jolán önnön leromlását végigcsinálja.

Különös zenei felütéssel jelentkezik a téma: az Idegen betelep-szik a térbe, az ágybeli beszélgetés az alteregó körül csapong, már-már Ernő is látni véli Ivánt, jóllehet erre nincs felhatalmazása. Jolán elálló szívveréssel ismer rá volt szerelmére, noha tudja, ez képtelenség. A drámai logika megköveteli, hogy Jolánnal együtt a néző is felkapja fejét: „hoppá, ebben az *Idegenben* nem „Iván” lappang? ...” Nos, ahhoz, hogy eleven előadásban ez a szív-verte indítás éljen és azonmód tarkón vágja a nézőt is: jelentős színházi előzményekre van szükség. Nemcsak az analógias helyzetek kimunkálására (pokrócjelenetek a múltban, jelenben, álmok kövekről, Iván gesztusai és az Idegen gesztusai; Jolán nőies ragaszkodásai részletekhez stb.), hanem „költői telítettségre” Iván egykori gesztusaiból, tartásaiból, szembetűnő jellegzetességeiből. Önkéntelen, de árulkodó mozzanatokból, amelyek csak két ember között lehetségesek. Jolán ötszáz wattos felizzásaiból (kihívna, ellenpontoznak, sürítenek) majd lépcsőről lépcsőre (vagy egy csapásra?) kiépül az üresség, az egykori telítettség érzékelhető hiánya. Amit a halál jelent. De nem a színművek egyetlen hatáspontba fogott hagyománya szerint, hanem ahogyan az életben tapasztaljuk: „megint nincs itt, akire szükségünk volna – she-lyekbe botlunk, tátongó térdarabokra, holt relikviákba; viszont-reagálások nélkül nevétségessé váló mozdulatainkra ébredünk ... és így tovább ...”

Jolán, a félig vagy talán egészen kioltott lény, önmaga hasonló alakjaiként mozog hiányterében. Az Idegen belépője szükség-szerű. Hogyha nem isa varázst megtörni (mert az nincs), de valamit, valami gépiet kiköcskentsen. Jöhet a grand guignol. Az Idegen azért *idegen*, mert e torz kíséret kapcsán emberileg mindvégig „kívül marad”: mindössze nem előjele változik meg. Számunkra azonban, akik „belül vagyunk”, föl kell villannia –

legalább egy arcrezdülésnyi – *azonosságésélynek*, a kísérlet benünket kísért meg. Ez a tétje.

Bevezetöm elején már megpengettem a stíluskeveredés témáját – nos, szinte bizonyos, hogy végtelenen más stílus ragad, mondjuk, a halál okozta hiányélményt finom árnyalatú játékmódjához, és megint más a kávéházi jelenetekhez. Simi, olvadékony humorista: szintiszta torzkép. Borsi, Ernő – árnyalt torzképek. A kávéházi alakok, a férj – bábfigurák. És megírva is elég jellegzetesek, sem hogy egyetlen stílusöntvénybe összeforranak. Nem titkolom: nagy örömömre. Mert a színháztól csak a fajsúlytalan stíluskeverék idegen (az, amit általában vett játékmódnak, előjel nélküli költészetnek, becélzatlan indulatnak mondunk), míg az összeforratlan dolgok egymás körül rajzó tartalmas stílusa nagyon is színházteremtő. Áthatások, áthallások, átlépések semmilyen más térben nem képzelhetők el.

Márpedig ezekre Jolán odisszeájában nagy szükség van. A vesztesség visszavonhatatlan élményéből semmit se élhetnének át merőben különböző minőségek – színpadi stílusvilágok – megjelenése nélkül. Jolán, a túlélő: Győző-Iván nyers valóságában a legotthonosabb, hiszen akkor volt fiatal; de nem teljesen idegen – otthontalansága ellenére sem – a Lúdtollban, a férfiak között, albérlésben, faházban, házasságban, kádban. Ez a túlélés ára.

... aztán három évig ültem a Lúdtollban, mint egy langyos vizű lavórban. Akkor is állandóan az volt az érzésem. A füst, a szőzörcjek, a poharak és ibrikék csengése, az emberek és a pincérek imbolygása az asztalok között, a tekintetek és tapintások mind-mind egységes anyaggá álltak össze, langyos vízzé, hiszen érted. Az idő, gondoltam, a Lúdtollban lötyög az idő, és én benne ücsörgök nyakig..." – a helyszín leírása: a stílus meghatározása. Emberek – alkalmilag évekre – összeverődnek valamely helyszínen, és össz-szertartáselemeikből kialakul egy stílusréteg. Nem kötelező érvényű (odatartozni sem kötelező), mégis a kapcsolatfelvétel egyetlen, lehetséges kifejezőmódja.

Lassított bábfilm a kávéház: nagytótálban. A félközeliak: torzképek. Fanyar „vigoperai” helyszín Borsi lakása, félúton múlt és jelen között, félúton barát és barátnő között, félúton az alkotási inger és a teljes szellemi tehetetlenség között. Hideg „vigoperai” helyszín a faház, nemcsak valóságosan, hanem Ernő hidegmohó figyelme miatt is. Az egész: összeforratlan világ.

Eörsi szereti, és képes megszerettetni Jolánt a hajszoltságáért is, a stíluskereséséért is; a kalandorsága miatt és a stílustévesztései miatt is. Nem tekinthetem véletlennek, hogy a tekintélyre fittyet hányó darabíró ilyen kétes hírű nő lábai elé szórja virágait.

Jolán és a férfiak

KRÓNKA KÉT RÉSZBEN

Szereplők:

JOLÁN
ERNŐ
IVÁN, Jolán első férje
GYÓZÓ, Jolán második férje
BORSI
HAJNAL ÚR
SIMI
IDEGEN, ugyanaz a színész játssza, aki Ivánt
FÉRJ, a harmadik
HAT EGYÉB FÉRFI
Hely: Budapest
Idő: a hatvanas évek közepe

I. RÉSZ

1. jelenet

Pricsszerű ágy. Az ágyon Jolán és Ernő pokrócokba burkolva. Az ágy mellett a széken bősugárzó, mely megvilágítja a fejüket. A földön nébány rubadarab, pálinkásüveg. Az ágy lábészét télikabátok melegítik. Gerendából összeácsolt dísztelen falak. Szélsvitás

JOLÁN Aztán három évig ültem a Lúdtollban, mint egy langyos vizű lavórban. Akkor is állandóan ez volt az érzésem. A füst, a szózórejek, a poharak és ibrikék csengése, az emberek és a pincérek imbolygása az asztalok között, a tekintetek és tapintások mind-mind egységes anyaggá álltak össze, langyos vízzé, hiszen érted. Az idő, gondoltam, a Lúdtollban lötyög az idő, és én benne úcsörgök nyakig. Persze háttal az ajtónak.

ERNŐ Ne rángasd le rólam a pokrócot.

JOLÁN Te pedig ne szakíts félbe. És mássz le a bal lábamról.

ERNŐ Háttal ültél az ajtónak.

JOLÁN Helyesbíték. Az első hónapokban szemben ültem veled, hogy lássam, ki lejt be. Közben folytonosan fogadásokat kötöttem magammal: egy a háromhoz, hogy a következő szöke. Kettő az öthöz, hogy minimum száznyolcvanöt centis. Akkoriban a lóspört tartott el, fogadási irodában dolgoztam.

ERNŐ Egy a négyszázharvankilenchez, hogy királyfi. *(Iszonyú bamsan rázendít)*

Holdvilágos éjszakán
Miről álmodik a lány?
Hogy jön egy királyfi tán
Hófehér paripán. Satöbbi.

JOLÁN Ha csikordult az ajtó, csak fel kellett pillantanom. Királyfi sehol. Még paripa se, csak néha egy-egy számár.

ERNŐ Köszt.

JOLÁN Akkoriban még nem foglalkoztam tacsókókkal. Csak utólag bányásztalak elő az emlékezetemből: nálad érettebb korú nőket vonszoltál folyvást magaddal, harminc körülieket.

ERNŐ A harmincasok – pompás korosztály. Ez az egyetlen meggyőződésem, amelyet tizenöt éves korom óta nem kellett módosítanom.

JOLÁN Nahát, Ernőke, van más meggyőződésed is?

ERNŐ Mennyi idő múlva fordítottál háttal az ajtónak?

JOLÁN Előbb oldalt fordultam, hogy ne kelljen látnom, aki belép, de láthassam, ha akarom. Így ismerkedtem meg Simivel.

ERNŐ A jeles humoristával?

A szőn előterében láthatóvá válik egy asztal, székek. Az asztalnál Simi: bájas, ferde száji. Előtte papír, ír valamit, de nem a papírt nézi, hanem jobbra-balra forgatja a fejét, keresgél. Esetleg kortyint is közben

ERNŐ Dolgozott.
JOLÁN Tudj' isten.

ERNŐ Vadászott.

JOLÁN Egyfolytában. Csillapíthatatlanul. Időnként önfelédten felugrott az asztaltól, ha meglátott egy gazdátlan nőt. Közben a tolla még járt a papíron.

ERNŐ Nagy figura volt. Kár, hogy kinyiffant.

JOLÁN Ki sajnálja? Már attól kiütést kaptam, ahogy azt a vékony száját nyalagatta.

ERNŐ Állítólag aranyere volt.

JOLÁN Te nem tekintetted meg? Fiúkra is vadászott.

Simi bóklászni kezd a szőnen, keresgél, majd a nézőteret lesi

Egyébként nemcsak aranyere volt, hanem lakása is. Nála nem kellett dideregni. Nem fújt be a szél.

ERNŐ Tehát jártál nála.

JOLÁN Egyszer.

ERNŐ Stimmel. Margó és Emese is csak egyszer bírta. Sőt Rozi is. Habár Rozinak egy szavát se lehet elhinni.

Jolán most következő szövegét Simi gesztusokkal kíséri. A gesztusok nem tapadnak a szavakhoz, ezek emocionális kíséretét adják

JOLÁN Simi egy szőrös trapéz, mindenféle hurkák lógnak le róla. Az ember nem tudhatja, melyik az igazi. Közben disznóságokat üvöltözik. Utána zokog. Slafrokban kicsoszog a konyhába, virsilit főz. Fél párat magának, fél párat nekem. Utána felolvassa legfrissebb humoreszkjét, és a szeme sarkából lesi, hogy röhögök-e. Aztán ledobja a slafrokját és újra kezdené az egészet, de nem megy neki. Fekszik az emberen és ordibál ezt-azt, de minden meggyőződés nélkül. Amikor a helyzet már nem szépíthető, fojtogatni kezd. Meg sem bírok moccanni alatta. Hörgök, rángatózom, azt hiszem, ütött az utolsó óram. Behunyom a szemem, na Jolán isten veled, kár, hogy már nem tudsz imádkozni. Egyszer csak csöpp-csöpp, könnyek potyognak az arcomra. Felnézek: Simi bög. „Itt fekszem a saját ágyamon és megfojtom a saját nőmet.” Vigasztalhatatlan, de a torkomat feledékenységéből nem engedi el. Aztán kiharangol az ágyból, egy laticellre, mert senkivel sem bír egy ágyban aludni. Éjszaka arra ébredek, hogy zabál.

ERNŐ Mit?

JOLÁN Szalámit és csokoládét. A könyvszekrényből huzigálja ki, a Pallasz-lexikon kötetei mögül. Háttal áll nekem és tömi magát. Aztán iszik. Újra eszik. Csámcsog és hátrasandít, nem ébredtem-e föl. Fekszem, mint egy halott. Reggel hatkor felráz és kidob, mert hétre jön a takarítónő. Ilyen volt Simi.

Simi eltűnik

ERNŐ Béke poraira.

JOLÁN Attól kezdve ültem háttal az ajtónak. A zöreiekből már csaknem mindent ki tudtam következtetni. Rengeteg passzall hozott össze a lavór azokban az években, de egyik miatt se let volna érdemes az ajtóra meredni. Semmit se csináltam, minden csak történt velem.

ERNŐ Akkor még élt mindegyik férjed?

Jolán felül, megpofozza Ernőt

Csattanós felelet volt.

JOLÁN Nem érdemeltél mást. És most melegits meg. Elvégre megszolgáltam. Kielégítő sztorit költöttem neked Simiről. Ráadásul csaknem minden szava igaz. Na gyere már, piszkos gyűjtögető, gyere.

Sötét. Világos. Ugyanaz a szituáció

JOLÁN Mikor voltunk itt utoljára?

ERNŐ Kedden.

JOLÁN Összetévesztesz valakivel. Kedden én nem voltam Pesten.

ERNŐ Akkor hétfőn.

JOLÁN Most még hidegebb van. Késsel kell majd levakarnod erről a pokrócra. Ráfagytam, esküszöm.

ERNŐ Majd levakarlak.

JOLÁN Nem tudsz melegebb kéglit szerezni?

ERNŐ Talán tudnék. De azt akarom, hogy sokáig emlékezz rám.

Fáztál már ennyire mással is?

JOLÁN Soha. A többi nők hogy birják?

ERNŐ Nagyon nehezen.

JOLÁN Mégis eljönnek, mi? De miért? Talán a két szép szemédért?

ERNŐ Nyilván.

JOLÁN Először is rút vagy. Nem érdekesen, mint egy ördög, hanem kellemetlenül, mint egy túlérett csecsemő. Másodszor is iszonyú eszesnek akarsz látszani, pedig csak unatkozol. Harmadszor is smucig vagy. A legócskább szilvát itatod az emberrel.

ERNŐ Jó, hogy mondod. Igyunk egy kortyot.

Jolán fölemel egy üveget a földről. Iznak

JOLÁN Pfuj.

ERNŐ Még jó, hogy hideg van. Hidegben nem olyan bűdös.

JOLÁN Azért jönnek el, mert nincs jobb dolguk. A semminél még te is jobb vagy.

ERNŐ Sokkal.

JOLÁN Nem olyan sokkal. Mit nyújtasz te, azon kívül?

ERNŐ Fület. Belebeszélhetsz, Jolánka.

JOLÁN Mint akárki más.

ERNŐ Épp a fülemre vagy féltékeny?

JOLÁN Ma elmarad a mese.

ERNŐ Pedig ideje volna, hogy nekiláss végre.

JOLÁN Minek?

ERNŐ Nem annak, amit mesélni szoktál, bár az is mindig érdekes.

JOLÁN Hanem?

ERNŐ Mindketten tudjuk.

JOLÁN Miért beszélgeted te a nőket?

ERNŐ Mert született utazó vagyok, akit azonban krónikus útlelőhiány emészt. Nem marad más hátra: utazom testből testbe. A nők pedig, mihelyt vízszintes testhelyzetbe kerülnek, elvisznek a saját vidékeikre. Úgy érzem ilyenkor magam, mint valami ásatáson. Új és új Tróják bukkannak elő, te például legalább tíz homokba süllyedt várost rejtész magadban, külön mitológiával és vízvezetékhalózáttal. Ismered Magdust? Legalább fél évvel tovább heverésztem vele, mint szerettem volna, a Trójái miatt. Fantasztikus történetei voltak, édes istenem.

JOLÁN Mennem kell.

ERNŐ *(visszatartja)* Magdus más. Téged szinte szeretlek.

JOLÁN Ne hülyéskedj!

ERNŐ Nem hiszed?

JOLÁN Hideg van.

ERNŐ A jelek ellenére közeledik a tavasz.

JOLÁN Ideje. Tavasszal elviselhetőbb lesz itt.

ERNŐ De nem nekünk. Tavasztól a tulaj járkál ide.

JOLÁN Hány fok van?

ERNŐ Kint mínusz nyolc.

JOLÁN És itt?

ERNŐ Plusz kettő. A hősziget hatósugarának közepén becslesem szerint tizenöt.

JOLÁN *(felemel a földről egy csikket)* Winston. Pénzes nők is járnak ide?

ERNŐ Miért ne?

JOLÁN Azok bérelhetnének fűthető szobát is.

ERNŐ A romantikus fagyhalál vonzza őket. Ijesztően rossz megfigyelő vagyok. Ki szívhatott itt Winstont?

JOLÁN Nem érdekel.

ERNŐ Klári. Vagy talán Vali.

JOLÁN Rúzsozta magát.

ERNŐ Akkor Judit. Folytasd a sztoridat.

JOLÁN Ma nem bírom. Befagy a szám. Mindenem befagy. Nincs itt még egy pokróc?

ERNŐ Tudod, hogy nincs. Egyébként már február van.

JOLÁN Sokat érek vele! Most jöttem rá, miért ide hozol bennünket. Mert az embernek itt nincs lelkiereje kibújni az ágyból. Inkább jártatja a száját, csak hogy húzza az időt. De ma azért se beszéllek.

ERNŐ A férjeidről sem?

JOLÁN Melyik érdekel.

ERNŐ Főleg az első.

Jolán felül. Meg akarja pofozni Ernőt. Ez elkapja a karját. Dulakodnak. Jolán sírásban tör ki. Sötét. Világos. Úgyanaz a szituáció

JOLÁN Mondtam már neked, hogy kurva is voltam? Úgy kezdődött, hogy feladtam egy házassági hirdetést. Hetven választévet kaptam, harmincöt palival beszéltem meg randevút, néhánnal többször is találkoztam. Ez még nem volt kurvaság, nem próbáltam telivacsoráztatni magam, sőt a sörömet is többnyire magam fizetem. Azután váratlan fordulattal kikötöttem a legrútabbnál. Hajnal úr ötvenöt éves volt, nálam tíz centivel

alacsonyabb, kövér, kopasz, orrsővényferdülése miatt szuszogott. Ráadásul egy feleséget is tárolt, szívkorházban, mint ezt rögtön első beszélgetésünk első mondatában közölte. Semmiképp sem válhat el tőle, lelkiismereti okokból. Aztán rátért belvárosi cipőszalonjára, majd váratlanul félbeszakította magát: „Nézzé Jolánka – mondta tébolyító orhangján – én nem kívánom, hogy rögtön megszeressen, én tudok várni.”

Jolán felkel, Ernő felé fordítja a hősziget, pulóverbe, szoknyába bújlik. Láthatóvá válik az asztal meg a székek, és Hajnal úr, aki elegáns rubában ül vermutja mögött. Jolán odamegy hozzá, leül vele szemben, egy pobár sör mögé

HAJNAL Nézzé, Jolánka, én nem kívánom, hogy rögtön megszeressen, én tudok várni.

JOLÁN Nálam sokáig gyakorolhatja ezt a képességét.

HAJNAL Nem meleg a söre? Kóstolja meg a vermutomat. Nem ittam bele.

Odatolja a pobarát. Jolán visszatolja

JOLÁN Hány vermutot érek magának?

HAJNAL Sokat.

JOLÁN Meg akar venni?

HAJNAL Természetesen. Így becsületes. Én, kérem, abban nőttek fel, hogy semmi sincs ingyen.

JOLÁN Látszik, hogy kereskedő. Megszokta, hogy mindennek szabott ára van.

HAJNAL Miért volna szabott? Én régen jártam ki iskoláimat, van érzékem az árak mozgása iránt. Egyáltalán, a mozgás iránt. Amikor belépett ide...

JOLÁN Halljuk az árajánlatot.

HAJNAL Velem nem kell gúnyolódnia, én nem vagyok firkász, se karikaturista. Erkölcsi alapelvem, hogy két áru közt az érték-különbözetet meg kell fizetni. Gúnyolja inkább azokat, akik meg akarnak lépni a különbözettel.

JOLÁN Érdekes elmélet. Tehát tekintsem árunak magam.

HAJNAL És engem is. Maga nagyon szép. Én nagyon csúnya vagyok. Ezt sajnos naponta észlelnem kell: zsillettel borotválkozom. A kettőnk közti különbség szembeszökő.

JOLÁN És kifejezhető forintban?

HAJNAL Az áru ellenértéke függ a piac jellegétől is. Ez szerelmi piac, ahol most találkozunk. Itt nem szükséges feltétlenül a készpénz.

JOLÁN Akkor hát mit ajánl fel helyette?

HAJNAL Kedvességet.

Jolán fintorog

Magának nem kell plusz kedvességet tanúsítania. Elég, ha létezik nekem. Én meg kedvességgel egyenlítem ki hátrányos mérlegemet, mert ebből én állok jobban.

JOLÁN Milyen kedvességgel kecsgetet maga engem?

HAJNAL Egy valamivel jobb kabáttal, példának okáért. Mondjuk, egy irhabundával.

JOLÁN És ez nem készpénz – ez kedvesség?

Hajnal nem válaszol

És hány lefekvést óhajt érte?

HAJNAL Maga szándékosan ért engem félre. Jolánka. Meg akarja alázni magát. Ezt nem tűrhetem! Egy ilyen szép nő legyen büszke!

JOLÁN Csak hogy az irhabunda tovább növeli az értékkülönbözetet kettőnk között.

HAJNAL Ezt belekombináltam az ajánlatba. Ha egy ötvös drágakövet csiszol, a kő lesz szebb, de ez már az ötvös érdeme...

JOLÁN És az ötvös vagyona nő.

HAJNAL Úgy van.

JOLÁN Tekintsem tehát drágakőnek magam?

HAJNAL Úgy van.

JOLÁN Értékes, de csiszolatlan ékszernek?

HAJNAL Ahogy mondja. És én csiszolni fogom kedvességeimmel, mégpedig állandóan, mert értékkülönbözetünk is állandó. Psszt, hallgasson kicsit, ne kérdezze meg még egyszer, milyen tényszerűségeket várok ezért. megnyugtathatom, hogy nem a sablonos női viszontagsztusokat, ilyeneket másutt is be tudok szerezni magamnak, kedvesség-ráfordítás nélkül, a napi árfolyamon. Azt remélem, hogy lassacskán meg bírja szokni a gondolatomat, sőt meg is kedvel kicsit, úgy hogy észrevétlenül megnövekedjen a maga szemében...

JOLÁN Megnő? És le is fogy a szememben.

HAJNAL Úgy van.

JOLÁN És meg is fiatalodik a szememben?

HAJNAL Úgy van.

JOLÁN És az orra is kiegyenesedik a szememben? Csengenibongani kezd az a szörnyű orrhangja?

HAJNAL Ahogy mondja. De az ég szerelmére, csak azt ne higgye, hogy sietnie kell, sosem teszem fel magának a kérdést, hogy hol tart, a jó ügyször türelem kell, Jolánka, ez egy okos olasz mondás, és nekem rengeteg a türelmem, mert sok a pénzem és mert érzelmi beállítottságú vagyok. És most árulja el, hányas a lába, választunk rá egy cipellőt.

Hajnal feláll az asztaltól, a szín elejére megy, reflektorfény vetődik rá, megmerevedik. Jolán az asztalnál marad, és a bősugárzó fényében láthatóvá válik Ernő is az ágyban

JOLÁN A cipő még megvan, ott az ágy előtt, megcsodálható. Az irhabundát viszont eladtam tizenkétezerért. Mi mindent adtam még el, a hátam borsószik, ha rá gondolok. Csakugyan türelmes üzletember volt, hónapokig ontotta kedvességeit, finanszírozta kislányom csípőficam-operációját, plafonig érő karácsonyfát vett neki, és annyi játékot, hogy alig félt el a szobában. Akkoriban, tekintettel táncos múltamra, irattáros voltam egy művészegyüttesnél, mindenáron rá akart beszélni, hogy hagyjam ott állásomat, kis műstoppoló műhelyt akart vásárolni nekem a belvárosban, de ettől megriadtam, csapdának éreztem, amelyből többé nem bírnék kimászni. Amikor utlevelet kaptam Svájcba, teljesen kistaffírozott, és megvette dollárjaimat. Nem engedtem, hogy elkísérjen. Pedig már szinte kedveltem is, mindenhol a kedvességei néztek vissza rám: a lakásomból, a szekrényemből, a testemről, mert a kombiném is az ő kedvessége volt. Kislányom alig várta, hogy mikor toppan be hozzá, a szüleim pedig, ezek a hagyományhű antiszemiták, valósággal rajongtak érte. Egyszóval ideális udvarló volt, de ha arra gondoltam, hogy előbb-utóbb ágyba kell bújnom vele, kiver a verejték. Csakhogy már a lelkiismeret-furdalás is kínzott, megfertőzött türelmes üzletisége, adósnak éreztem magam. Egyre keservesebben feküdtem le a barátaimmal, ha hiszed, ha nem, közben állandóan ő járt az eszemben. Már attól féltem, hogy végleg tönkremegyek. Egy nappal svájci utam előtt levitt a Peugeot-ján Balatonygyörökre. Van ott egy villája. Igazán nem néztem ki belőle, milyen jó férfi. És milyen buzgó és milyen meghatóan hálás. Nemsokára szabad lesz és feleségül vehet. Én meg csak néztem, hogyan görög és pattog körülöttem. Svájcából megírtam neki a szakítólevelet. Látni se akarom többé satóbbi.

A reflektorfény kibuny, Hajnal el. Sötét lesz a szín közepén is. csak a bősugárzó fénye világít. Jolán a most következő szövegrész közben levethőkzik és visszafekszik Ernő mellé

Így végződött a kurvaságom. Egyébként Hajnal úr becsületére legyen mondva, nem utazott utánam, nem agitált, nem futott a pénze után. Hírt azért adott magáról, kétszer is. Először egy partecédulát küldött a felesége haláláról, aztán eg csinos nyomtatványt, melyben „minden külön értesítés helyett” tudatta, hogy megnősült. Egy huszonkét éves csajt vett el, és mindez abban a hat hétben történt, amíg én Svájcban voltam. Amikor hazaérkeztem... (Megcsókolja Ernőt.) De ez már új történet.

Atölelik egymást. Sötét

2. jelenet

Jolán egy ócska kádban fekszik a szín közepén

JOLÁN A legcsúnyábbam akkor éltem, második válaszom után, amikor kádrajáró voltam Pomázon. A gyerek még az apjánál lakott, én meg ismét elköltöztem a szüleimtől. Nálunk rend volt, anyám még a porszemeteket is megszámolta a lakásban. Apám meg lekurvázott, ahányszor a lavórhoz mentem. Ráadásul a két nyugdíjas unta egymást az elsápadásig, amit nem csodálok. Eladták a kétszemélyes fekhelyt, amelyben harminckét évvel azelőtt születésemet előkészítették, vettek két egyszemélyest, és anyám beköltözött hozzám. A tévét a hallba rakták, és ki-ki a saját szobája ajtajából nézte. Illetve anyám az én szobám ajtajából. Azt az ajtót csak akkor lehetett becsukni, ha éppen nem voltadás. Ráadásul tizenegyre otthon kellett volna lennem, hogy ne ébresszem fel anyámat. De én akkoriban nem

bírtam meglenni a lavór nélkül. Egy éjjel megyek haza, csődöt mond a kulcs a zárban. Újat csináltattak, ez közös akció volt. Dörömbölésemre kétfelől kicsoszogtak, és tudatták velem, hogy utoljára engednek be, de meg kellett fogadnom, hogy ezen túl rendes időben járok haza. Másnap kivettem ezt a kádat háromszáz forintért.

Órült kutyaugatás

A budí az udvaron. Kádjuk már volt, vécéjük még nem. A kutya miatt nem mertem kimenni. Kislány korom óta rettegek a kutyáktól. Viszont a lavórhoz sok sört ittam. Inni kellett a pályaudvari restiben is, ahol akkoriban pincézőként teljesítettem szolgálatot kettőtől tizig. Legegyszerűbb megoldásnak a kád kínálkozott, de ez az én esetemben olyan lett volna, mintha az ágyba csinálnék. A mosdó se volt még kész, a kád fölött mosakodtak. Nem maradt más hátra, amikor már végleg nem bírtam, a poharaikba vizeltem, és reggel az egészet beöntöttem a lefolyóba. Mindig halálosan rettegettem, hogy lebukok. A legszörnyűbb az volt, hogy hatkor el kellett hagynom a kádat, a család ugyanis hétre járt dolgozni, és előtte mosakodást mimelt. Minthogy én kettőre jártam, hattól kettőig csavargásra voltam kárhoztatva. Nyár volt, többnyire kimentem a helyi temetőbe, és a feliratokat tanulmányoztam, míg el nem aludtam valamelyik kövön. Egy ízben képtelen voltam felkelni.

Jolán elnyúlik a kádban. Kopogás. Csönd. Erősebb kopogás. Dörömbölés. Még erősebb dörömbölés

JOLÁN Hagyjanak aludni.

Dörömbölés

Nem kelek fel, úgyse kelek fel!

Még erősebb dörömbölés

Ha a fejük tetejére állnak, se jönnek be ide! Menjenek piszkosan dolgozni! Nem kelek fel!

Befogja a fülét, úgy kiabál

Aludni akarok! Aludni akarok! Aludni akarok!

Reccsenés. Jolán felöltözöttén kiszáll a kádból, nyugodt elbeszélő hangon folytatja

Rámtörték az ajtót. Kirángattak a kádból. Aztán megtalálták teli poharaikat. Három napig nem mertem hazamenni. A negyedik éjszaka ott várt a cuccom a ház előtt. Nem engedtek be. Zörögtem. Rámengedték a kutyát. (A látát mutatja. Közben ugatás, a bedülő sötétségben is. Mire világos lesz, a kád eltűnt. Jolán egy asztal mögött ül egyedül, még négy-öt asztal látható a színen, mindegyiknél férfiak ülnek. Csak Simit ismerjük közülük.)

JOLÁN Érthető, hogy nem szerettem kádra járni. Abban az időszakban zárás előtt körülnéztem a lavórhoz: kinél alhatok.

Simi hívó mozdulatokat tesz

Simi kivételével szinte mindenki megfelelt, csak ne kelljen hazazötyögnöm az utolsó HÉV-vel.

1. FÉRFI (szem másnak mondja, hanem csak maga elé: a többiek is így beszélnek) Hu-huszonkét perc múlva indul a HÉ-HÉV-je.
2. FÉRFI Nálam tegnap volt. Nincs valami jó formában.
3. FÉRFI Azt állítja, hogy kádban lakik. Mindenesetre pénzt nem kér.
4. FÉRFI Tőlem kért három forintot.
5. FÉRFI Csak azt nem szabad hagyni, hogy elszemtelenedjenek.
6. FÉRFI Micsoda édes kislány volt, együtt táncoltam vele a Központi Ifjúsági Együttesben.
1. FÉRFI Ti-tizenkilenc perc múlva indul a HÉ-HÉV-je.
4. FÉRFI Én mindenesetre megmondtam neki...
3. FÉRFI Biztos hazudik, de hátha oka van rá.
2. FÉRFI A körtemelleket én mindig nagyon-nagyon...
5. FÉRFI Én a biztonság kedvéért előbb megfürdöttem a sporttársnőm, és csak aztán...
6. FÉRFI Micsoda édes kislány volt, együtt táncoltam vele...
5. FÉRFI Nekem elmondta, hogy a ragyás Rác, ahányszor...
3. FÉRFI Csak ne adtam volna oda az öcsémnek a kulcsot...
1. FÉRFI Ti-tizenöt perc múlva indul a HÉ-HÉV-je.

A férfiak, immár egyszerre, tovább mormolják szövegeiket. Az 1. férfi feláll, odaül Jolánhoz. A többiek elballgatnak, a birtelen beállt csöndben ballani, amint Jolán és az 1. férfi egyszerre felnevet. Amikor felállnak, újra felmordul a zűrzavaros kórus. Nagyon lassan a szín széléig mennek, itt megállnak egy pillanatra. A férfiak ismét elballgatnak, csak egy hang ballatszük.

6. FÉRFI Micsoda édes kislány volt, együtt táncoltam vele a Központi Ifjúsági Együttesben.

Jolán és az 1. férfi el. Ebben a pillanatban Simi, aki nem vett részt a kórusban, topogni kezd, és felszegett fejjel nyöszörgő banyagot ballat, közben persze ír valamit. A többiek kimennek. Amikor Jolán visszajön és leül az asztalhoz, csak Simi látható a színen

JOLÁN A többség reggel dolgozni ment, és előtte kirakott a lakásból. Volt, aki éjszaka, a szerelem után, rögtön ki akart rakni. A dadogó Timár például azzal a váratlan követeléssel állt elő, még csapzottan és a szokottnál is akadozóbb nyelvel, hogy takarítsak ki. Éjszaka egykor. Én vonakodtam, erre kitessékelt az utcára. Az éjszaka hátralevő részét egy rendőrfőnök irgalmából az őrszobán töltöttem, de hétkor sajnos innen is kimentek.

Borsi, a filozófus bejön, leül Jolán mellé

BORSI Nahát, Jolán, micsoda meglepetés, te itt?
JOLÁN Éppen rád gondoltam, Borsikám.
BORSI Rossz széljárás volt ma este? Elináltak a vadak?
JOLÁN Igyál valamit. Van nálam pénz.
BORSI (bátranyúl és a másik asztalról egy kupica italt tesz maga elé) Hú maradtam a barackhoz. (Iszik, körülnéz.) Most látom: Simi a posztján van még. Vár. Remél. Hisz. Aki hisz, üdvözül.

Jolán összerázkódik.

Mit kényeskedsz? Ő is ember. Vagy legalábbis említsálat.

JOLÁN Emlője, az van.
BORSI (Jolánra néz, majd Simire, aztán vissza Jolánra) Szent isten.
JOLÁN Bár meghalna.
BORSI Ne vesztegessük rá a szót. Húsz perc múlva, mint köztudomású, indul a HÉV-ed Pomázra, ahol egy kádban laksz.
JOLÁN Honnan veszed a fölényedet? Milyen jögnön...
BORSI Állj. Hagyd békén a jogot. A jog a győztesek tudománya. Maradjunk a morálnál, az való nekünk.

Simi felugrik, vadul körülnéz, közben ír

JOLÁN Mi bajod a moráloommal?
BORSI Nem tetszik, hogy mindent a HÉV-re meg a kádra fogsz. A hapsik egyeztetik a szövegeidet és kiröhögnek a hátad mögött.
JOLÁN Mert nem tudják, hogy én még kivergődöm innen.
BORSI Ki hát. Mint a mocsárból. Nagy nehezen kirángatod az egyik lábadat, mire a másikkal süllyedsz bele.
JOLÁN Borsi, drága, ráncosodsz. És őszülsz. És hogy áll rajtad a nyakkendő, várj, megigazítom.
BORSI (bátranyúl egy másik barackért) Kis pénz nálam is van.
JOLÁN Még mindig rágod a körmöd? Mutasd a kezed. Nyújtsd csak ki. Szent isten, remeg.
BORSI Rengeteget dolgozom, Jolán. Tizennyolcezer cédulám van. Teljesen új területre értem, politikailag és tudományosan egyaránt ingatag talajra.
JOLÁN Kirángatod az egyik lábadat, a másikkal meg belesüllyedsz?
BORSI A világot eddig vagy racionálisan gondolták el, vagy irracionálisan. Csak hogy a világ nem alkalmas arra, hogy ebben az ellentétpárban gondolkodjanak róla.
JOLÁN Borsi, kedves...
BORSI Mindkét esetben a világot akarnánk az agyműködésünkhöz igazítani, márpedig...
JOLÁN Borsi, kedves, már tíz évvel ezelőtt is hallottam ezt tőled, amikor arról akartad meggyőzni Ivánt... Miből élsz tulajdonképpen?
BORSI Nem mindegy?
JOLÁN Nekem is mindegy, hol alszom.
BORSI Filozófiai műveket magyarítok. Borzalmas szövegek, egy szavukat sem írnam alá. De annyi pénzt azért hoznak a konyhára, hogy rendszeresen dolgozhassak magamnak.

JOLÁN Dolgozol? Jegyzeteket firkálsz.
BORSI Mert a mű, amelyre készülök, megírhatatlan ma még.
JOLÁN Készülj egy megírhatóra.
BORSI Elfelejtetted, hogy Marx legjobb művei is jegyzetek, kéziratok, töredékek? Csak a féltehetségek hiszik, hogy a világ zárt rendszerbe foglalható. A világ is töredék.
JOLÁN Összevissza hazudozol magadnak, és még neked áll följebb!

Az órájára néz, feláll. Simi is az órájára néz, felugrik

BORSI Így szeretlek látni, Jolán. Amikor indulatos vagy. Iván azt mondta egyszer rólad...
JOLÁN (leül) Ivánról ne beszélj.

Simi is leül

BORSI Azt állította rólad, hogy egy ötszázas égő van belédcsavarozva. Fény szívároga a pórusaiddal. De mi lesz, ha netán kiég az égő?
JOLÁN Ő kérdezte?
BORSI Személyesen.
JOLÁN Mikor?
BORSI 1956-ban. A napra nem emlékszem. Sokat beszélt akkoriban rólad. Éppen faképnél hagyásával foglalatostkodtál.
JOLÁN Ha nem hagyod békén Ivánt, a pofádba öntöm a sört.
BORSI Hajnalig ultiztunk rólad abban az időben. Mi volt akkoriban Győző rendfokozata?
JOLÁN Főhadnagy.
BORSI És most?
JOLÁN Honnan tudjam?

Borsi nevet

Győzőt is hagyd békén.
BORSI Alezredes. Nemrég láttam.
JOLÁN Na és? Nagyon kitüntette magát.
BORSI Nekem mondd?
JOLÁN De Ivánnak sosem ártott. Sőt. Még a karrierjét is kockáztatta érte.
BORSI Rosa Luxemburg azt írja valahol...
JOLÁN Egy szóval sem ellenezte, hogy bejárjak Ivánhoz. Pedig mint Belügyminisztériumba beosztott tiszt...
BORSI (jegyzeteket kap elő a táskájából, hevesen lapozgat) Rosa Luxemburg...
JOLÁN Csak arra kért, hogy legyen rá kicsit tekintettel. Megörjtesz ezekkel a papírfecnikkel! Tudod még egyáltalán, miről beszélünk?
BORSI (elteszi a jegyzeteit) Éppen azt mesélted, hogy bűvársisakban látogattad Ivánt.
JOLÁN Hogyan?
BORSI Gondolom, bűvársisakot öltöttél, hogy elviseld a nyomáskülönbséget két férjed lakosztálya közt. És közben kiégett az égőd.
JOLÁN Közben nem égett ki semmim. (Órájára néz. Simi úgyszintén.) Szent isten! Elkésem a HÉV-et. Kár, hogy nős vagy, most felajánlanám magamnak a lakásodat. Még ott laksz?
BORSI Ott.
JOLÁN Szent isten.
SIMI (feláll, kezében itallal az asztalukhoz lép) Üdv és gyöngyharmat. Szabad? (Nem kap választ. leül) Nem láttatok Erzsit? (Nem kap választ.) Hány óra? (Nem kap választ, az órájára néz.) Húha, lekésed a HÉV-et, Jolánka.

JOLÁN Kár a strapáért, Simi.
SIMI Nem úgy gondoltam. Gyertek fel együtt. Úgy hallok, Borsi nős...
BORSI És mit akarsz hármásban csinálni?
SIMI Van egy tekercesem odahaza, különféle állatok tavaszi lázban. Elsőrendű hangok. Virslim is van otthon, főzhetnének virslit.
JOLÁN Szalámid nincs?
SIMI Micsoda ötlet. Kinek van manapság szalámija?
JOLÁN Hát csokoládéd?
SIMI Virslim van, prima virslim.
JOLÁN Mit mondtam, Simi? Utoljára tegnap?
SIMI De most együtt jönnétek. Különben van egy új humoreszkem...
JOLÁN Hívd külön Borsit. Hátha ő még kapható rá. Ő még nem volt.
SIMI Ha te is úgy gondolsz, Borsikám...

Akkor viszont vele mi lesz? Ő késte el a HÉV-et. Még a kádig se jut el. Ez aztán kutyaszorító.

BORSI Tudod mit, Simikém? Lódulj ki az utcára, hátha még találsz egy kóbor kutyát vagy macskát, a virslidet azok is megesszik, a humoreszkeid azoknak is felolvashatód...

SIMI (*babotázik*) Óriási vagy! És még azt mondják a filozófusokról, hogy száraz emberek! Egy fenét! De arról megfelekedtél, hogy a kutyák meg a macskák megvesznének a tavaszias magánómtól. Így hát nektek kell eljőnnötök. Vegyétek itt egy kis piát, aztán indulás!

BORSI Zavarsz, Simi.

SIMI Az más. Miért nem mondtad rögtön? Honnan tudhattam volna? Nem úgy néztek ki. De ha zavarok, akkor már tűnök is el. (*Úlve marad*)

BORSI Mikor?

SIMI Nahát! Annyira utálok tapintatlan lenni. Legalább jelezted volna, de te csak kutyákról meg macskákról csevegtél. Én nem állatmeséket írok, hanem humoreszkeket. Velem nyíltan kell beszélni.

BORSI Menj a picsába!

SIMI Az más. (*Feláll, fogja a pobarárt, bátrálni kezd.*) Nyílt szóból ért a magyar ember. Kellemes éjszakai nyugodalmat! Üdv! Már itt se vagyok.

Simi kibátrál a színről. Csönd

BORSI Azt hiszem, indulhatunk.

JOLÁN Hova?

BORSI Hozzám. A feleségem éppen Debrecenben időzik.

JOLÁN Áldja meg érte az isten.

Csőnd

Oda nem megyek. Nem bírnám. Lehetetlen.

BORSI Megígérhetem: semmi szex.

JOLÁN A bútorok...?

BORSI Iván halála után mindet eladtam, és a pént elküldtem az öregének. Csak egy fényképe lóg a falon, de levehetem, míg ott vagy.

JOLÁN Eszedbe ne jusson! Hacsak téged nem zavar.

BORSI Engem? Én már megszoktam.

JOLÁN Nem Iván miatt kötötted ki, hogy semmi szex?

BORSI Ugyan. A halott férjek szempontjai elhanyagolhatók.

JOLÁN Akkor miattam?

BORSI Magam miatt. Unom a frigid nőket.

JOLÁN Ki itt a frigid nő?

BORSI Kettőnk közül?

JOLÁN Ha esetleg ezt is Iván mondta volna rólam...

BORSI Sohase beszélt ilyesmiről. Különbön is azóta romlottál el.

JOLÁN Honnan veszed ezt a marhaságot?

BORSI Ahogy estéknél körülnézel, hogy kivel mehetnél el...

JOLÁN Mint férfi, sosem érdekeltél. Csak tudnám, miért törted úgy magadat utánam?

BORSI Még a fejedet is másképpen vetted hátra, míg Ivánnal éltél.

JOLÁN (*Borsi arcába lötytyinti maradék sörét*) Mondtam, hogy Ivánt hagyd ki a játékból!

BORSI Az igaz barátság közös élményekre tör, barátom felesége, bármilyen vonzó, elsősorban a barátom miatt vonz. És akkoriban Iván volt a legfontosabb ember az életemben. Fel-alá sétáltunk a Margit-hídon, fél éjszakán át, mert ezt volt a divat tíz évvel ezelőtt, és a világ megváltásával foglalatostokodtunk, de közben nekem ott motoszkált a fejemben, hogy hajnalban, amikor elváltunk végre, ő hazamegy és lefekszik fénylő felesége mellé. Hogyne izgattál volna?

JOLÁN Most viszont nem érdekel már, mit talált bennem?

BORSI Érdekelne, ha nem váltál volna időközben frigidé.

JOLÁN Na jó. Mehetünk. Nem fogom rádukmálni magam.

Felállnak, megindulnak kifelé. Sötét lesz. A sötétben felbangzik Jolán sírása, majd Borsi csitító banja: „Jolán, nyugodj meg”. „Pszé.” Amikor viláeos lesz, a szin közepén fekszenek egy ágyban, fölöttük nagy férfi fénykép

BORSI (*libegő lélegzetvétellel*) A paradoxon az a gondolkodási forma, mely túllép a racionalizmus és az irracionálizmus kettőségén. A formája racionális, a tartalma irracionális. Ez az el-lentmondás látszólag alkalmassá teszi a létezés kifejezésére.

Csak hogy a paradoxonokból hiányzik a létezés folyamatossága. Ez az ellentét csak újabb paradoxonnal volna feloldható. A kör jövőtételtenül hibás.

Csőnd

JOLÁN Volt egy közgazdász barátom, aki szeretkezés után rögtön a napi híreket taglalta. Az rosszabb volt, mert azt értettem.

Csőnd

Amikor feljártál ide hozzánk, nem hittem volna, hogy ilyen összetételben is leszünk még együtt. (*A kép felé bök*)

BORSI Megbántad?

JOLÁN Hát te?

BORSI Félelmetes volt. Örülök, hogy tévedtem.

JOLÁN Dehogy tévedtél. Csak hogy amikor beléptem ezen az átkozott ajtón, valósággal elsodort a szomorúság hulláma. Beléd kellett kapaszkodnom, éppen beléd, aki közös életünk része voltál, és akkor...

Csőnd

BORSI A szomorúság tett boldoggá? (*A párna alól noteszt, ceruzát vesz elő, ír valamit*)

JOLÁN A halál hírére idegösszeroppanást kaptam. Két hónapig ápoltak egy kellemes intézetben. Még kutyául voltam, amikor hazamentem. Győző iszonyú gyöngéden fogadott. Azt mondta, többet fog törődni velem. Estéknél leült az ágyamhoz, és verseket olvasott.

BORSI Ejha! Egy alezredes.

JOLÁN Még csak őrnagy volt. A kedvenc verseimet olvasta, azokat, amelyeket hajdan Iván, itt, ebben a lakásban. Főleg József Attilát. Aztán Baudelaire-t.

BORSI Iván Baudelaire-szeretete az egészséges ember vágya volt az abnormitásra. (*Ír valamit*)

JOLÁN Egyszer gyanútlanul elolvasta a „Szent Péter nemet mond” című verset. „Péter megtagadta Jézust... igaza volt!”

BORSI „Megtagadta” – „igaza”. (*Vadul jegyzetel*)

JOLÁN Igaza volt! Érted? És közben fogta a kezemet. Több verset azután nem olvasott fel nekem, mert én még aznap éjszaka megléptem. Iván apja csikos pizsamában nyitott ajtót, és megkérdezte, miben lehet szolgálatomra. Azt mondtam neki ott az ajtóban: „Péter megtagadta Jézust... igaza volt!”

BORSI Ő meg becsukta orrod előtt az ajtót.

JOLÁN Nagyon sablonosan gondolkodsz. Borsikám. Nem csukta be. Csak állt az ajtóban. Egymással szemben álltunk. Nem invitált be, de el sem küldött. Páncél nőtt az arcára. Teljesen kifejeztelen lett, mint egy múmiáé. Sarkon fordultam, elrohantam.

BORSI Hova?

JOLÁN Ide. Hozzád.

BORSI Nem emlékszem erre.

JOLÁN Egy nő nyitott ajtót, gondolom a feleséged. Piros hajú, vastag szájú, szeplős.

BORSI Barátságatlan volt?

JOLÁN Azt mondtam neki, hogy rosszul lettem az utcán, és le szeretnék ülni egy kicsit. Még itt volt a szekrényünk, ott Iván íróasztala, ott meg az ágyunk, a régi helyén. Iván képe ott lógott, ahol most. Megkérdeztem, hogy rokon-e.

BORSI Azt válaszolta, hogy az én háborúban meghalt nagybátyám. Mindenkinék ezt mondja.

JOLÁN Bizalmatlanul pislantott rám. Akkor éreztem először itt a követ. Nem árultam el magam. Megdicsértem a fotót, ittam egy pohár vizet, aztán távoztam. Győző másnap vissza akart vitetni az intézetbe, de én akkor már nagyon normális voltam.

BORSI Az ötszázas égő nélkül.

Jolán ballgat

Tudod, kivel kéne megismerkedned? Ernővel.

Ernő nevetése hallatszik

Nála van telente a faházam kulcsa.

JOLÁN Na és?

BORSI Nagyon fiatal és nagyon tudásvágyó. Két uralkodó szendélye van: az olyan nők, mint te, és az olyan történetek, amilyeneket te tudsz elmesélni.

JOLÁN Mutass be neki. Most azonnal. Menjünk. Nem akarok itt aludni. Nem akarok itt aludni.

A hideg fabáz. Jolán és Ernő a priccyszerű ágyon

ERNŐ Nahát, ez a Borsi! Ki hitte volna, hogy ilyen diszkrét? Sohasé mesélt rólad.

JOLÁN Én mindenesetre az ő szájából hallottam először a nevedet.

ERNŐ Hogyan hálálhatnám meg neki? Talán átnyújtok neki egy csokor mezei paradoxont.

JOLÁN Örülni fog.

ERNŐ A felesége is mesélte, itt ezen az ágyon, hogy a szeretkezések szüneteiben jegyzetelni szokott. Szerettem, ha az adatok egybevágnak. Bár az is tanulságos, ha nem vágnak egybe. Azt is szerettem. Tudod, miért heverészek én annyit a nőkkel? Mert érdekelnék a férfiak.

JOLÁN Első szál paradoxon a csokorba.

ERNŐ A férfiakat csak nők közvetítésével ismerhetem meg, mert ösztönéletem bosszantóan normális. Becsületesen megpróbálkozom angyalképű ifjakkal és mord Achillesekkel is – nem ment, a fene vigye el! Később azonban kiderült, hogy közvetve mindent megtudhatok. Ismered Szamócát, a zeneköltőt?

JOLÁN Kutya-futtában.

ERNŐ Ha öt hallgatod, az a benyomásod támad, hogy nincs nála férfiasabb lény. Alig bírja magáról levakarni a nőket. Saját túlárado kéjgázának az áldozata. Hát én begyűjtöttem róla néhány adatot.

JOLÁN Nem érdekel a Szamóca.

ERNŐ Csak ezt hallgasd meg: „Gyére föl” – mondta Erikának azon a fölényesen affektáló hangján, ami van neki. Erika azonban nem állt kötélnek. „Ha hétszer feljöttél, feljöhetsz nyolcadszor is” – válaszolta sértetten Szamóca. Jó, mi? Számolta. Hát ez egy ilyen pacák.

JOLÁN Nem kell nekem bemutatnod Szamócát.

ERNŐ A te történeteidet másért szeretem. Olyan világba vezetsz, amelyből gyalázatos életkorom miatt teljesen kimaradtam. Tudod-e, hogy ti vagytok az utolsó romantikus nemzedék, bogárkák borostyánkőben? Amióta megismertelek, még jobban unom bájos kortársnőimet. Perspektívahiányban szenvednek, mint a legtöbb modern arckép. Alszol?

JOLÁN Ebben a hidegben?

ERNŐ Elképzellek Borsi Jánossal az alatt a kép alatt, és borsózik a hátam. Nem mentél vissza oda hétszer?

Jolán a fejét rázza. Csönd.

JOLÁN Azon az éjszakán Borsi felolvasta nekem Iván naplójegyzeteit, amelyeket akkor írt, amikor én már Győzővel éltem.

ERNŐ Oda is adta?

Jolán a fejét rázza

És...?

JOLÁN Egy szóta sem emlékszem. Halálosan kimerült voltam.

ERNŐ Nagy pedagógus ez a Borsi.

JOLÁN Behunytam a szememet, és megpróbáltam a szavakhoz odaképzelnéni Iván hangját. Borsi meg csak olvasott, olvasott, még félálomban is hallottam...

ERNŐ Kicsodát?

JOLÁN Tudtam, fel akarja idézni bennem Ivánt, azt gondolja, hogy ha Ivánba fogódzom, talán mégsem süllyedek el. És mégis lázongó indulat kerített a hatalmába. Hogy jön ahhoz bárki is, hogy feltámassza, amikor...

ERNŐ Miért, nem férne rá egy kis feltámadás?

Jolán felugrik, sötét lesz, csak a bősugárzó fényköre világít, látni lebet, hogy Jolán az ajtó felé fut

Nagyon hideg van odakint.

Jolán megáll a szoba közepén. Ernő a bősugárzót Jolán felé irányítja. Leereszkedik egy vasrács, amely persze lebet spárgából is. Jolán két kezével megfogja a rácsot. Ernő felkel az ágyból, ráadja a télikabátot, majd visszafekszik. Sötét

Jolán a szinpad közepén áll, fogja a rácsot. Ernő és az ágy elűnt. Jolán és a rács rikoltó fényben, a szinpad többi része sötét. Hosszú szünet

JOLÁN Disznóság, Iván, hogy most is késel. Hol a fenében mászkálsz? Itt nincs lóverseny, nincs ulti, nincs hajnalig tartó világmegegyezés. Nem kell éjszaka felráznod az igazgatódat, mert a normás megkárosította embereidet. Nem kell váratlanul Vácharthyánba utaznod, hogy meggyőzd egy segédmunkásod feleségét: a férje mellett a helye.

Csönd

Kíváncsi vagyok, meddig váratasz még. Azt mondták, kilenctől jöhettek. (Rázza a rácsot.) Az már régen elmúlt. (Órára nézés mozdulata.) Réges-régen elmúlt.

Csönd

Kilenckor még nem lehettem itt, értsd meg. Dolgom volt. Ki kellett vasalnom Győző egyenruháját.

Csönd

Vannak bizonyos kötelességeim. Ez jó. Kötelességek nélkül az ember...

Csönd

Amikor ma reggel kiléptem a friss hóba, a lábnyomaidat kerestem a ház körül. Elfelejtettem, hogy az egy másik ház volt. Időt vesztettem ezzel is. De nem késtem sokat. Lehetetlen, hogy nem bírtál megvárni. Vagy azért nem jössz, mert már... mert már...

IVÁN (megjelenik a rács túloldalán, sötét öltönyben. Csinos, magas férfi) Még nem.

JOLÁN Milyen szép vagy, Iván. Más ruhában jössz, azt hittem.

IVÁN Egyenruhában?

JOLÁN Pizsamában.

IVÁN Bekérettem az esküvői öltönyömet. Minden kívánságomat teljesítik.

JOLÁN Akkor kérd meg őket, hadd alhassak itt.

IVÁN Nem. Itt nem jó aludni. Én is teljesen leszoktam róla.

Utójára másfél évvel ezelőtt aludtam egy órát, de rosszat almodtam nagyon.

JOLÁN Rólam?

IVÁN A város szélére kísérték, egy kórakáshoz. A gomblyukukban virág. Mosolyogva társalogtak, én meg a gömbölyű köveket néztem. Mindegyik egy-egy barátom arca volt, s köztük valahol alul az enyém. Aztán felbukkantál te is, roppant hassal. Győzőbe karolva. Beszéltél és beszéltél, de én csak ennyit értem: „Felnőttek lettünk.”

JOLÁN Felnőttek lettünk.

IVÁN Horgászból volt a kezetekben. „Miért?” – kérdeztem tőled.

JOLÁN Mert éhes voltam és fáradt és unatkozni akartam végre!

IVÁN Nem tehetsz a hajlamaidról.

JOLÁN Azóta szültem egy lányt, biztos tudod.

IVÁN Hogyne tudnám. Mondom, láttam a hasadat. Akkor is folyvást a hasadat láttam, amikor...

Izonyú zörejek, mint amikor a rádióadást zavarják. Iván szája mozog, de nem érteni, mit mond. Aztán csönd lesz

... amikor buzogányokkal rontottam az ichtiosauruszokra.

JOLÁN Tehát én tehetek róla?

IVÁN És miközben lövöldöztem a...

Az iménti zörejek, elviselhetetlen hangzóról; Iván láthatóan kibál, de nem érteni, mit. Aztán csönd lesz

... lövöldöztem a mammutokra. Parittyával. A kövek sorra visszapatantak a homlokukról. Volt köztük egy igen hegyes.

JOLÁN Azt mondd: miattam.

IVÁN Ha egyszer majd te is így jársz, tartsd magad elé pajzs-nak a lányotokat.

JOLÁN Nem!

IVÁN Akkor a fiunkat!

JOLÁN *(rázza a rácsot)* Szégyellj magad!
IVÁN Miért nem szülted meg?
JOLÁN Te kérde? Hogy merészeled?
IVÁN Azért még megszülhettél volna.
JOLÁN Fiúkreket fogok szülni neked.

Sötét. Világos. A földön fekszenek, fejjel egymás felé fordulva. Köztiük rács

IVÁN Az elítéltek annak idején a bányában engedélyt kaptak még pokrócos beszélőre is, ha túlteljesítették a normát. Az aszszony bevihette a pokrócot, és a párocskák félrehúzódtak a tábor területén, amennyire bírtak.
JOLÁN Kérj te is pokrócos beszélőt.
IVÁN Szégyellném magam.

Jolán olyan mozdulatot tesz, mint aki vetkőzni készül

Ne, kérlek! Nem vagyunk egyedül!
JOLÁN Na és?
IVÁN Ha kimegyek innen, ígérem, bejárjuk az erdőket újra.
JOLÁN *(abbabagyja a vetkőzést, ujját be akarja dugni a rácsos) Szavadra?*

Fülsértő zörejek. Jolán visszakapja a kezét. Csönd

IVÁN Na látod.
JOLÁN Szavadra?
IVÁN Sétálni fogunk az erdőkben, szavamra.

Felugranak, zűlaltan sétálnak; Iván a rácsoson belül, Jolán kívüle, körülötte

IVÁN *(hirtelen megáll)* Velünk él majd a kislányod is.
JOLÁN *(hirtelen megáll)* Mondd még egyszer.
IVÁN Úgy fogom szeretni, mintha tőlem volna.
JOLÁN Iván!
IVÁN Lakásunk nem lesz persze.
JOLÁN Ne foglalkozz most ilyen semmiségekkel.
IVÁN Majd kiköltözünk az erdőbe mind a hárman.
JOLÁN Miért ne? Barlangokban is lehet lakni.
IVÁN Üregekben is.
JOLÁN Miért ne? *(Iván nevet.)* Kishitű vagy.

Iván nevet. Sötét. Világos. Egymással szemben állnak a rács két oldalán

IVÁN Mi mindenben hittem: Ateista Jézuskákban. Össze akartam párosítani a szabadságot a renddel. De a rend, ez a fűrészfogú nőstény, kékjézteke csúcsán leharapta a szabadság fejt. Én meg ezt üvöltöttem: „Baleset történt! Baleset!”
JOLÁN Fiaitok voltunk.
IVÁN Én az is maradok.
JOLÁN Más vérevel akartad lemosni a saját hazugságaidat?

Iván nevet, leveszi zakóját. Alatta csikos trikó, óriási vérfolttal

IVÁN Ez nem más vére.
JOLÁN Mire vágysz fel? És ha eléd tartanám azt a sok rongyot, melyet én véreztem teli miattad? Hány csikos trikót festhetnél pirosra a vérből, amely azon a peccéses műbőr asztalon ömlött ki belőlem?
IVÁN Elkaptam a doki torkát vagy nem kaptam el?
JOLÁN Hogy ráztad, szorongattad – büszke voltam rád. Pedig már sejtettem, hogy el foglak hagyni. Igazságot, azt akartál, de gyereket nem. Ezután másképp lesz. Mikor tartjuk meg az esküvőt?

Éles csöngetés

IVÁN Meg kell várnunk, amíg itt teljesítik minden kívánságomat.
JOLÁN Addig én elválok Győzőtől.
IVÁN Minek válnál el? Majd alátok költözöm a pincébe.
JOLÁN *(üvöltve)* Nincs pincénk!
IVÁN Ott járkalhatunk egymáshoz, láthatatlan vájatokon át. Mint amikor, már bekerítve, vittük a löszert a...

Az iménti szörnnyű zöreje. Iván azonnal elballgat. Csönd

JOLÁN Pincénk tele van a házmeister kacatjaival.
IVÁN LÉGIHÍD!

JOLÁN A kulcs is nála van.
IVÁN LÉGIHÍD! Légből való hid. Hid két ember közt tiszta levegőből. Statikai probléma nuku. Legrosszabb esetben egyensúlyzavarok.

JOLÁN És hol lesz az ágyunk?
IVÁN Ágy? Hogy gondolhatsz most ilyenre? Minden ágyban sebesültek fekszenek. Ágyi célra nincs ágy.

JOLÁN Én csak azt tudom, hogy ágy nélkül nincs házasság.
IVÁN Mindig összevissza keveredtek az ágyak. Emlékszel: egyszer bebújtunk szüleid dupla ágyába, és én egy vaságyon ébredtem, Szentendrén, te meg egy üzemi lap szerkesztőségi asztalán.

JOLÁN Nem állíthatod, hogy hűtlen voltam hozzád.

Ettől kezdve gyakori éles csöngetések

IVÁN Megfigyeltem, hogy az ágyak, akár a bolhák. Ahány ágy, annyifelé pattan.

JOLÁN Az enyém már nem, ha te is beléköltözöl. Szerzünk egy jó keskeny ágyat, és ki se mozdulunk belőle életünk végéig.

IVÁN Hol szerzünk? Sehol nincs szabad ágy. Még a szalmazsákok is foglaltak az ágyak között. Az ágyak alatt is fekszenek. Az egykori ellenségek egymás vérében hörögnek. Magam láttam egy kórházi ágyat, két oldalt csüggték le róla a haldoklók, mint szendvicskenyérről a sonka. Vízszintes ágy nincs. Éppen ezért elhatároztam – és szeretném, ha helyeselnéd, Jolán –, hogy ezentúl függőlegesen alszom.

Elviselhetetlenül éles csöngetés

JOLÁN Gyűlöllek. Csak magadra gondolsz. Szépen akarsz lelépni, mint egy színész. Most már tudom, hogy sem én, sem a világ – mindvégig csupán a saját lelki üdvöd érdekelt. Mit kezdél volna az országgal, ha győzől? Forradalmat indítanál önmagad ellen?

IVÁN Győző szövege. Van benne igazság. Felelni nem tudok már, mert lejárt az idő.

Teljes csönd támad

Mivel elvesztettem összes igeneimet, csak azt mondhatom neked, hogy... hogy... hogy...

A rádiós zörejek: csöngetés, sípolás. Sötét. A lármában Jolán bangja

JOLÁN Nem! Nem! Nem! Nem! Nem!

A szín szélén látbatóvá válik egy ebédlőasztal, rajta virág. Győző az asztalnál ül egyenruhában. Jolán lerogy Győzővel szemben egy székre. Köztiük virág. Iván és a rács eltűnt

GYŐZŐ Hamar hazaértél.

Jolán ballgat.

Bátorság. Jolán. *(Megnyugtatóan a karjára akarja tenni a kezét, Jolán ellöki)*

JOLÁN *(telugrik)* Ne érj hozzám!
GYŐZŐ Vigyázz, felborítod a virágot.
JOLÁN Szarok a virágaidra! Semmi se komikusabb, mint egy egyenruhás férj virággal. Egy verskedvelő őrnagy muskátlibőzben.

GYŐZŐ Hol itt a muskátli?
JOLÁN Hallgass már kicsit! És ne végy mindent szó szerint!
GYŐZŐ Azt, hogy „muskátli”, csak szó szerint lehet venni. Ami pedig az egyenruhát illeti, nem köpted le, amikor beöltöztem.
JOLÁN Cívilben vártál a pályaudvaron. Hazavittél, lefeküdtünk. Aztán kimásztál az ágyból, és belebújtál ebbe a maskarába.
GYŐZŐ Kifogásoltad?

JOLÁN Szóhoz se jutottam a röhögéstől.
GYŐZŐ De két hét múlva befutottál megint. Nem zavart a maskarám. Minden második szombaton még egy teljes évig – a széken az egyenruha, az asztalon vers és virág, mi ketten az ágyon.

Csőnd

Nagyon jól emlékszem.

Csőnd

Ha tévedek, igazíts helyre.

Csend

Ne haragudj! Nem volt könnyű délelőttöd, tudom. Helytálltal...

JOLÁN Helytálltam? Micsoda frázis.

GYÓZÓ Iván talán csupa vadonatúj igazsággal traktált?

JOLÁN Ha még egyszer kimondod a nevét, nem látsz többet.

GYÓZÓ Ez is frázis.

JOLÁN (feláll) Na szervusz.

GYÓZÓ Ez is frázis. Mi lesz a gyerekekkel?

JOLÁN Pajzsnak tartod magad elé?

GYÓZÓ Hogyhogy pajzsnak? A gyerek – gyerek. Kötelességeink vannak vele.

JOLÁN Kötelesség? Az más. (Leül.) Legszentebb szavunk. A börtönben, ahol vágányokat tároljuk, a kötelességek az örök.

GYÓZÓ Stílusos hasonlat. Mintha Iván beszélne a hasadból. Megcsaltál már, amióta velem élsz?

JOLÁN Micsoda kifejezéseket szedtél föl!

GYÓZÓ Lefeküdtél Ivánnal azóta?

JOLÁN Naponta, amióta minden kívánságát lesik.

Győző döbbenten nézi Jolánt

Szerinted akkor is ilyen vakon ront buzogányával az ichtioszaurusoknak, ha vele maradok?

GYÓZÓ Az ichtioszaurusoknak? Megzavarodtál? Miért nem mondd ki, hogy a fegyveres ellenforradalmi...

JOLÁN Állj! Nem érted a kérdésemet. Másképp teszem akkor fel. Arra felelj, hogy szerinted, ha nem hagyom magára, akkor is eltökélte volna, hogy ezentúl függőlegesen alszik?

GYÓZÓ Elegendem volt ebből a virágnyelvből.

JOLÁN Miért, Győző? Hiszen te szereted a virágot. A verseket is szereted, meg se kottyan neked egy-két ártatlan költői kép.

GYÓZÓ Nem a bajban hagytad el. Nehezen döntöttél. Szerettük egymást. Jól éltünk. Gyerekünke született.

JOLÁN Már megint a pajzs.

GYÓZÓ Kímélj meg ezektől a feudális harci hasonlatoktól. És ne hidd, hogy érzéketlen vagyok. De Iván végül is maga választotta útját.

JOLÁN Kértelek, hogy ne mondd ki a nevét.

GYÓZÓ Kimondtam – mégsem mentél el. Nem is fogsz elmenni, mert benned – bárhogy utárod is a szót – van kötelességérzet.

A kötelességek az élőkhöz fűzik az embert.

JOLÁN De hiszen ő is él még.

Csend

Csak nem akarod azt mondani, hogy már alánk költözött a pin-cébe?

GYÓZÓ Ide figyelj! Nekem ez a mélyértelmű halandzsa nincs inyemre. Ha verset olvasunk, az más. Most azonban életünket eldöntő realitásokról beszélünk.

JOLÁN Akkor minek közénk ez a virág? (Lesöpri a virágot az asztalról)

GYÓZÓ A virág is realitás. (Fölveszi és a helyére teszi a virágot)

JOLÁN Te abból indulsz ki, hogy ami realitás, az nem lehet hazugság. Ez a te legtolakodóbb hazugságod.

GYÓZÓ Beszéljünk a tényekről.

JOLÁN A tények is hazudhatnak. (Újra lesöpri a virágot az asztalról. A váza darabokra török.) Mint ez a virág.

GYÓZÓ Én is jártam Ivánnal.

JOLÁN Nem igaz.

GYÓZÓ Így ültem vele egy asztalnál.

JOLÁN Ott nincs is asztal.

GYÓZÓ Meg akartam menteni.

JOLÁN Nem szeretnéd, ha egy halott keze belelógna a levesestálunkba. mi?

GYÓZÓ Szörnyű cinikus lettél. Hiszen tudod, mennyire szerettem valaha. Kiskorunkban az anyáink együtt sétáltattak bennünket a Margitszigeten. Emlékszem, volt a vízparton egy fűzfa. Villamosdít látszottunk alatta. Én voltam a vezető. Megráztam valamelyik lelógó gallyat, és azt kiabáltam, hogy „csin-csin”.

JOLÁN Mikor voltál nála?

GYÓZÓ Ő volt az utas, de később kiverekedte magának a kalauzi posztot.

JOLÁN (sötét rubájában bejön, közéjük ül) De a gallyat továbbra is te rángattad. Te mondtad azután is, hogy „csin-csin”.

GYÓZÓ (mosolyogva) A jelet az indulásra a vezető adja meg.

JOLÁN Ülünk egy kicsit némán így hármásban. Mint egy fényképen.

Csend

Ha meg bírjuk állítani az időt, már ki is léptünk belőle.

Csend

(Győzőnek) Öltözz át. Legyünk együtt, ahogyan nagyon régen: három civil. Vagy újra úgy, ahogy sehol soha: üljek két vőlegényem között.

JOLÁN Nem egyenlők a feltételek.

GYÓZÓ Ne vágj fel. Én is voltam halálközelségben.

JOLÁN A házukból valaki rálőtt a nyilasokra. Ezek azt hitték, hogy az ő lakásukból jött a lövés. Agyba-főbe verték, aztán behurcolták a nyilasházba. Öt óra hosszat állt ott a falnál, meztelenül, fölemelt kézzel, a zsidók közt. Tizenhárom éves volt. Már nem élne, ha nem imádkozta volna ki onnan egy prostituált, aki a házukban lakott.

JOLÁN Madonnaarcú nő volt. Még akkoriban mutatta nekem.

Csend

(Győzőnek) De ha azt hiszed, hogy öt órányi rettegésed feljogosít...

JOLÁN (közbevág) Összesöpri a cserepeket.

Lapátra söpri a váza maradványait és a virágot

GYÓZÓ Engem a szocialista állam jogosít fel arra, hogy...

JOLÁN (közbevág) Ha beszélünk, nem tudunk tovább együtt maradni.

JOLÁN (feláll) Se baj.

GYÓZÓ (szintén feláll) Nem mesedélutánra jöttem. A főcsoportfőnökségtől van felhatalmazásom.

Jolán rémülten néz egyik férjéről a másikra

Küldetésem olyannyira bizalmas, hogy a feleségem sem tudhat róla.

Jolán lerúgja az egyik cipőjét, belelép egy üvegcserepbe, felszisszen. Kezében a személtáppal kibátrul a színről, véres nyomot hagyva maga után. A fél pár cipő a színen marad. Kisvártatva újból feltűnik, a két férfi közt bókálják, amíg ezek beszélgetnek. A férfiak nem látják

JOLÁN A feleségünk.

GYÓZÓ Mielőtt rátérnénk a te ügyedre, hadd vázoljam azokat a világpolitikai kényszerűségeket, amelyek megszabják a mi számunkra...

Ismét zörejek, kattogások, a rádiózavarás hangjai, amelyeket lövések, becsapódások, robbanások zaja tarkít. A zajban is hallható időnként Győző egy-egy szava. például: „a nemzetközi helyzet”, „nem lehetünk szentimentálisok, amikor”. „a testvérpártok bizalma”. „a bullabegyekért”. Aztán elbal a lárma, és tisztán hallani: „Adós, fizess!”

JOLÁN Temetési költségeimet neked kell majd fedezned, mert Jolánnak küldik ki a számlát.

GYÓZÓ Ne pózolj!

JOLÁN Nvugodj meg: csak száznolcvan forint lesz. Jutányos ár, és magába foglalja az előzetes procedúra költségeit is.

GYÓZÓ Ezt az előzetes procedúrát akarom megspórolni neked.

JOLÁN Én meg azt akarom, hogy nagy, rusztikus kő legyen a névtelen csöcselék emléke, amelyből lettünk, amellyel egyek voltunk, és amellyel együtt térünk meg.

GYÓZÓ Így nem tudunk beszélgetni. Én érveket próbálkozom, te meg úgy viselkedsz, mint egy két lábon járó idézetgyűjtemény vagy kommunáremlékirat.

JOLÁN Bőrbe kötve. A saját bőrömbbe, egyelőre.

GYÓZÓ Egyleg.

JOLÁN Már több, mint öt órája állok itt a falnál, anyaszült né meztelenebbül, és nem remélhetem, hogy egy madonnaarcú kurva közbenjár értem. Az értem közbenjáró prostituáltak nem ilven önzetlenek.

GYÓZÓ Elismerem, hogy a magam érdekeit is nézem. Jolán engem tekintene a gyilkosnak. Nagy a hajlama a megszemélyesítésre.

IVÁN Besúgó legyek, vagy elég, ha csak bűnösnek vallom magam?

GYÖZŐ Eltűnt a Budapesti Rendőrkapitányság bizalmas adatszolgáltatónak listája és a róluk felfektetett kartotékok. A szála te csoportodhoz vezetnek.

Iván fűtülni kezd

Nem nevekre vagyunk kíváncsiak. Az az illető, akit megnevezhetnél, kiszökött az országból. Magával vitte a kartotékokat?

Iván fűtörészik

Nem félnék tőled, ha életben maradnál. A lóverseny és a világ-megváltás között megint elvesztenéd Jolánt. Semmilyen realitást nem bírsz megtartani. Ezért hát nem szeretném, ha magad is irrealitássá válnál, véres áldozattá, romantikus hőssé, aki hóna alatt hordja a fejét. De most elsősorban nem ezért faggatlak. Azon a listán olyan személyek szerepelnek, akik...

Rövid, de igen bangos zörej. Gyors csönd. Iván fűtörészik

Egyszóval tekintselek öngyilkosnak?

IVÁN Úgy érzem, hegyre jutottam.

GYÖZŐ Kibíráhatatlan ez az öntetszelgés.

IVÁN Ha arra a jövőre gondolok, amelyet meg akarsz menteni a számomra, elájulok unalmamban.

GYÖZŐ Ismerlek Iván. Hősnek akarsz látszani, pedig egyszerűen csak félsz. Félsz, hogy egyedül maradnál.

Iván fűtörészik

Nemcsak Jolánt nem bírnád megtartani, hanem a barátaidat sem. Túl sok volt a szenvedés. Mindenkinck kell egy kis napfény és nyugalom.

Iván fűtörészik

GYÖZŐ Kisiklott a vonatunk, Iván. A mi hibánkból? Jó, elismerem. De most új sinekre kell zökkentenünk.

IVÁN Csin-csin.

GYÖZŐ Hogyan?

IVÁN. Csin-csin. Csin-csin. Csin-csin. Még mindig ott álldogálsz a fűzfa alatt és rángatod lelógó gallyacsckáját, de a fűzfa nem indul meg. Csak hogy én már nem akarok egy fűzfa utasa lenni. Sem egy fűzfa kalauza. Teljesen mindegy, ki rángatja a gallyat. Úgy döntöttem, hogy karácsonyfadisz lesznek rajta.

Jolán ezeknél a szavaknál már nem láttható; sikolya hallatszik

GYÖZŐ Fantasztikus. Vannak emberek, akik számára a külvilágnak nincs bizonyító ereje. Semmit sem változtál.

IVÁN Miért változtam volna? Történt valami?

GYÖZŐ (feldől) Na ebből elég. (Kézfogás nélkül, gyors léptekkel el)

Látthatóvá válik Jolán és Ernő az ágyban. Jolán zokogni kezd, miközben Iván lassan leveti a kabátját. Vérteljes ingben ücsörög az asztalnál, majd feldől és megindul át a színen, elvonal az ágy elé. grotteszk járással, lábujjbegyzen, majd az ellentétes oldalon ő is kimegy. Jolán felkel, elindul utána. A szín közepén megtorpan. Meglátja a cipőjét, felveszi, így bámul Iván után. Aztán visszamegy az ágyhoz, a fél pár cipőt a másik fél mellé teszi és lefekszik Ernő mellé. Ernő magához rántja, az eddigieknél bosszabb sötét

2. jelenet

Borsi lakása. A szín közepén ágy. Borsi és Ernő ülnek Iván képe alatt. Ernő beszélgetés közben fel-feldől, a képet nézegeti. Borsi olykor jegyzetel

BORSI Nem adhatom oda az üres szobát. Egrészt néha Pestre jön a húgom, és akkor ott alszik...

ERNŐ Nem zavarna.

BORSI ...másképp a feleségem öszintén szólva nagyon nem kedvel téged.

ERNŐ Vettem észre.

BORSI És miért rúgott ki az apád?

ERNŐ Hölgyvendéget várt, de közben behívták a pártirodára. Az apám, tudod, húsz év óta hatkerületi ifi, ha hívják, megy.

Még csak negyvenhárom éves, amikor megszülettem, ő volt Pesten a legifjabb atya. Megkért, hogy amíg vissza nem érkezik, szórakoztassam a hölgyet. Érett harmincas, a kedvenc korosztályom, mégis eltökéltem, hogy ártatlanul cseverészek majd vele.

Borsi jegyzetel valamit, egy könyvet is lekap a polcra

Sajnos a hölgy egyszer csak megkérdezte, ismerem-e Jolánt. Ez a téma a gyöngém. Elhatároztam, hogy kifaggatom. Ki is faggattam.

BORSI És közben hazacsörtetted az apád.

ERNŐ Nagyon jól fog ma az agyad, Borsikám.

BORSI És miből fogsz élni?

ERNŐ A nagymamám csak ad pénzt ezután is.

BORSI Mindent a nőknek köszönhetsz, szerencsés fráter. Az örök női elem vonz fölfelé téged, akárcsak Faustot a második rész végén. (Szavalt.) „Das Ewig-Weibliche / Zieht uns hinan.” Te, gondoltál már arra, hogy Goethe ezt a fölfelé vonzást (vadul jegyzetel), ezt a fölfelé vonzást Goethe fallikusan képzelte el? ERNŐ Hogy gondoltam-e erre? Persze, naponta.

Borsi abbahagyja a jegyzetelést, Ernőre bámul, legyint

De ha már itt tartunk: azt mesélte Gitta – nevezzük így, mert így hívják...

BORSI A Lebovits Gitta.

ERNŐ Azt mesélte, hogy ezt az urat (a kép felé bök) más nők nem bírták fölfelé vonzani. Agyára ment a hűség. De Jolánnal nem volt gyámoltalan. Kezdjük ott, hogy az utcán szólította le. Gitta szerint...

BORSI Állj. Mennyi időt fordítottál Gittára? Izgat, hogy hány információt tudsz összegyűjteni viszonylag rövid idő alatt.

ERNŐ Viszonylag sok időm volt. Amikor apám kihajított bennünket, mit tehettem volna, elvittem a faházadba Gittát. Reggelig beszélt, kis megszakításokkal. Igaz, hogy Jolán több éven át fűlig szerelmes volt egy homokos hapsiba?

BORSI Tudod mit? Faggasd tovább Jolánt. Az szórakoztatóbb is, gondolom.

ERNŐ Zűr van.

BORSI Beleszeretted, erre faképnél hagyott.

ERNŐ Mi a fenének cédulázol te annyit, Borsikám, ha ilyen sablonosan gondolkodsz?

BORSI Belédszeretted, és ezért hagyott faképnél.

ERNŐ Még egyet találgathatsz.

BORSI Ő is rajtakapott Gittával.

ERNŐ Brávo. Addig beszélgettem Gittát, amíg a téma, vagyis Jolán be nem kopogott a faház ajtaján, pontosan kilenckor, ahogy megbeszéltük. Mit tehettem volna, kimentem, és elküldtem.

BORSI Annóra érdekel, hogy látni se akartad. (Ir)

ERNŐ Még öt aranykőpést termelek neked, ha segítesz. Nagyon megsértődött. Beszélj meg vele egy randevút a Lúdtollba, én majd elmegyek helyetted.

BORSI És ha nekem is kedvem szottyán hozzá?

ERNŐ Hát irigylek én tőled akármit? De a faházba hívd, visszaadom addig a kulcsot. Ide nem jön el még egyszer.

BORSI Elmondta?

ERNŐ El hát. Nagyon szépen elmondta. Gyönyörűen csináltad.

Óriási ötlet volt ez alá a kép alá fektetni.

BORSI Hagyd békén ezt a képet!

ERNŐ Akaszd már le! Mire kell neked? Esténként felolvasad neki aznapi paradoxoniaidat, és lesed, hogy függőlegesen vagy vízszintesen rázza-e a fejét? De hiszen ennek az embernek nem volt humorérzéke. Csak akkor nevetett, fogadni mernék, ha a lelkiismerete mezenegde neki. Ha ne adj' isten sikerült volna a huszárcsínye, akkor itt most komolyan folyna az élet. Se aranykőnőcsék, se faház. Csak úgy suhannának a munkás hétköznapiak.

BORSI Neked a munka gondolatától is borsóddzik a hátad. Én viszont állandóan dolgozom, és ezért...

ERNŐ Ettől a bejelentésedtől talán még neki is megjönne a humorérzéke. Ő is tudná, mint minden barátod, hogy sose készülsz el a könyvvel, amellyel áltatod magad.

BORSI Na és? A munka önérték még akkor is, ha nem vezet meghatározható eredményre. Sőt, a befejezetlen épitmény ellenállabb. (Jegyzetelve.) Így is mondhatnám: ami befejezett, azt ledönti, ami pedig befejezetlen, azt befejezi az idő.

ERNŐ Mintha egy impotens férfi azzal vigasztalná magát, hogy megmaradtak a vágyai.

BORSI (hevesen jegyzetelve) Nem volna igazza?

ERNŐ Savanyú a szőlő.

BORSI Ugyanazt csinálom, mint te: anyagot gyűjtök. Csak én többnyire nem az ágyban. Az én vállalkozásom is reménytelen, mert mindent mindenről nem tudhatok meg soha. De nekem is beteljesül közben az életem. Viszont ha kiadnák egy könyvet, akkor azt kellene megérnem, hogy néhány tucat papírlapra redukáltam magam.

ERNŐ (a kép felé bök) Ezért az okfejtésedért megszorogtatná a mogoródat. A harcos ember csak a teljesítmény előtt kapja le a kalapját, mégpedig bal kézzel, mert jobbjával a fegyverét szorongatja. Fogadni mernék, hogy a te Ivánod, akitől magunk közt szólva, régen elfordultál már, a vereség pillanatában lenyelte kardját, hogy ki ne csavarják a kezéből. Még függőleges állapotban is csörgött a szélfúvásban. (Megrázza a képet.) Halod?

BORSI Ereszd el azt a képet!

ERNŐ (tovább rázza a képet) Ez alatt a hapsi alatt te is elveszted a humorérzékedet, Borsikám. És akkor mi lesz veled? Csattanók helyett pukkanókkal válaszolsz majd a világra, én meg kiakasztom képedet a faházban, és ott helytelenkedek majd alattad.

BORSI (elrántja Ernőt, ez pedig akaratlanul kiszakítja a képet a falból. A kép az ágyra zuhan) Tűnj el, Ernő. Elintéztem, amit akarsz, csak tűnj el. Megállapítom, hogy féltékeny vagy Ivánra. Teljes joggal. Őt lehetett szeretni. Téged csak használnak a nők.

ERNŐ (feláll) Vallásos érzelmeidbe gázoltam? Sajnálom. Az ateisták erre különösen érzékenyek. (Kisétál. Az ajtóból visszaszól.) Este nyolckor várom Jolánt a Lúdtollban. (El)

Borsi Ernő után bámul. Aztán eldobja a jegyzetpapírt, maga elé mormolva fölírja: „ateista vallásosság”. Aztán fölemeli a képet, hogy visszaakassza, kinyújtott karral maga elé tartja, sokáig nézi, majd birtelen mozdulattal megfordítja és a falnak támasztja

3. jelenet

Asztalok a Lúdtollban. Az egyiknél Ernő és Jolán

ERNŐ Menjünk a faházba.

JOLÁN Utoljára békülök ki veled. A szerelemben minden disznóság megbocsátható, de az ilyen kapcsolat, mint a mienk, elvézrik a legkisebb karcolástól is.

ERNŐ Nagyszerű hallgatni a faházban, ahogy olvad odakint. Holnapután vissza kell adnom a kulcsot.

JOLÁN Majd járunk máshova, ha önnek is úgy tetszik. De ne ejts át többször. Lélekcsakadva loholok oda a filmgyárból, a sok emelyítő félművész közül, egész nap pingáltam és bodorítottam üres fejüket, te meg közben...

ERNŐ Jó, jó. A lebukások napja volt. Ne is gondoljunk rá. Képzeld, a múltkor rosszul lettem ott. Már piásan érkeztem Margóval...

JOLÁN Tünetesen indiszkrét vagy.

ERNŐ Te csak ne beszélj. Egyszóval iszonyú hányinger fogott el, alig bírtam kitámolyogni az ajtón. A rókázás viszont nehézkesen bontakozott ki, majdnem megfagytam. Legalább mínusz tíz fok volt. Rázott a láz meg a hideg. Visszabotorkáltam, Margó meg azzal fogad, hogy „Ide figyelj, borzalmas, de ha meghalsz, se volna erőm, hogy kimenjek veled.” „Természetesen” – mondom neki. Egész éjszaka ki-be botladoztam, ő meg aludni próbált, de még félálomban is ezt hajtogatta: „Ha meghalsz, se tudok kimenni veled.”

JOLÁN Rossz néven vetted?

ERNŐ Áá. Mondom, nagyon hideg volt. Miért kelt volna fel? Hogy fogja fejemet a dermedt csillagok alatt, miközben én ökredezem?

JOLÁN Mégis neheztelsz rá.

ERNŐ Te fölkelte volna, Jolán.

JOLÁN Egy fenét!

ERNŐ Margó egyidős velem, a legkisebb próbatétel is megviseli.

JOLÁN Akkor nem járna a faházba.

ERNŐ Az más. Amikor odamegy, romantikus cselekedetet hajt végre. Elvégre annak az istenverte helynek pátosza van. A rókázásnak viszont nincs pátosza, se romantikája.

JOLÁN Nagyon mérges vagy rá.

ERNŐ Én se keltem volna fel az ő kedvéért. Még a te kedvéért sem. És nem is szégyelltem volna magam. De a te Ivánod felkelt volna, mi? Győző úgyszintén. Sőt, még a Borsi is.

JOLÁN Kötve hiszem.

ERNŐ A felesége mesélte nekem, ugyanott, hogy Borsi kiugrik mellőle az ágyból, hogy a város túlsó szögletébe loholjon, ha bármelyik bajba jutott csajocská hívja.

JOLÁN Szépen hálálod meg neki, hogy kölcsönadja a faházát.

ERNŐ Jó ideig le kell táboroznom a nemzedékednél. Még maradt valami a kezdőbességekből. Időnként véres kicsit a szivetek, a nyakatok vagy a kezetek, de legalább történelmszagotok van. Ezzel szemben Margónak... tudod, milyen szaga van Margónak?

JOLÁN El ne mondd.

ERNŐ Tejszagú. Becsületszavamra. Pedig utálja a tejet. Pálinkagőzén is átút a tejszag.

JOLÁN A tejszag szerintem jobb a vérszagnál.

ERNŐ A tejszag steril. Aszexuális. A vérszagba viszont izzadságszag vegyül. Meg folyószag. Engem feldob. Egyszóval, megmaradok nálatok, utolsó mohikánok.

JOLÁN Miért akarsz most a faházba vinni? Lesír rólad, hogy teljesen le vagy robbanva. Itt jó meleg van, és erőlködnöd sem kell. Most jövök rá, Ernőke, hogy miért beszéltetted te annyit a nőket. Mert közben pihenhetsz.

ERNŐ Lehet benne valami. De ha annyira le vagyok robbanva, akkor megtehetném, hogy kevesebb nőt mozgatok meg.

JOLÁN Ezt az egyet nem tehetné meg. Kiesnél a szerepedből, ha elszalasztanál bárkit is.

ERNŐ Mert mindenkinek a sztorija csábít. Ha ismernéd a kísérteimeket... Időnként mindent vissza akarok mondani azoknak, akiket illet. Micsoda kavarodás támadna, ha a férfiakat szembeviseném azzal a képpel, amelyet a nők rajzolnak róluk, és viszont. Mások merő heccből a rendőrséget is bevonnám a felgyülemlett anyag feldolgozásába. Mit gondolsz, Győzöt például nem érdekelné egy primitív eszközökkel és kis tételekkel dolgozó kábitószercsempész házaspár? Az asszonyka mesélte, hogy...

JOLÁN Fogd be a szád.

ERNŐ Hát egy gyilkossági sztori? Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy molett fogorvosnő, annak a fia múlt kedden éjjel a Baross utcában rugós kést döfött egy részeg hapsiba, aki molesztálta.

JOLÁN Aztán fölébredt.

ERNŐ A te történeteidből a legszivesebben filmet írnék. Vagy színdarabot. Szerencsére nincs művészi tehetségem.

JOLÁN Hallgass már kicsit.

ERNŐ Képzeld, mit kéne melőznom az anyagoddal, míg szalonképessé válna. Mit kéne átfogalmaznom, módosítanom, szépitennem...

JOLÁN Megoldanád.

ERNŐ Veled szeretek a legjobban lenni, Jolán. Persze téged sem szeretlek.

JOLÁN Persze.

ERNŐ Randik előtt majd kiugrik a szívem izgalmamban, hogy bár ne jönné el az illető. De te kivétel vagy. Nem a szépség miatt. A férfiaknak, ha nem akarnak felválni a társaságban, nem olyan fontos a női szépség. A járásuk például fontosabb. Vagy a szaguk. Vagy az a mód, ahogy a táskájukat viselik vagy lecsapják. De persze mindezt meg lehet unni.

JOLÁN Persze.

ERNŐ Téged viszont nem unlak. A sztorijaid mindenhova elkísérnek, a sarkamat tapossák. A múltkor befurakodtak az álombomba is. Lóversenyen voltam Ivánnal.

JOLÁN Honnan ismerted meg?

ERNŐ Én is láttam Borsinál a képet. Szóltanul álltunk egymás mellett. Egyszerre csak minden megdermedt, a lovak szinte a levegőben úszva. Iván kinyújtott karral rámutatott a legutolsó sora. „Én mindig az esélytelen lovakat teszem meg – mondta. – Nem szeretek a várható győzteseknek drukkolni.”

JOLÁN (nagyon izgatott) Honnan szedted ezt a mondatot? Azonnal mondd meg, honnan szedted.

Ernő nevet

Kivel meséltetsz még Ivánról rajtam kívül?

Ernő nevet

Abban az időben rajtam kívül nem volt nője. Fel kell tételeznem, hogy férfiakkal meséltetsz magadnak.

ERNŐ Miért ne?

JOLÁN Neked az ember csak ágyban mesél. Több történetet nem hallasz tőlem.

ERNŐ Ha már a homokosoknál tartunk: nem regéltél te egyszer, hajdanában-danában egy homokosnak is Ivánról?

JOLÁN Szent isten.

ERNŐ Megismerkedtem a lóversenyen egy úrral, azt mondta nekem: „Én, ha elfáradok, munka közben is tudok aludni, függőleges testhelyzetben.” A kifejezés nagyon ismerősen csengett.

Az Ivánt játszó színész ázott, kopott felöltőben bejön, leül az egyik asztalhoz. Jolán és Ernő eleinte nem figyel fel rá

JOLÁN És hogy nézett ki az az úr?

ERNŐ (vállal von) Tűrhetően.

JOLÁN Hasonlított Ivánra?

ERNŐ Nekem nem tűnt fel. De ha így kérded, biztos hasonlított.

JOLÁN Itt ültem a lavórban, egyedül az asztalnál.

Ernő feláll, figyelő pózban leül a szőnyeg szélén egy asztalhoz

Hó vége volt, vagy tán foci a tévében, annyi bizonyos, hogy csak néhányan időztünk a lavórban. Egyszer csak észrevettem egy férfit, ázott-kopott ruhában ücsörgött.

Most néz először az Ivánt játszó színész felé

Annyira hasonlított Ivánhoz, hogy elállt a szívverésem. Meg mertem volna esküdni, hogy ő az. Persze tudtam, hogy ez képzelés, sose hittem azoknak az önáltató verebeknek, akik azt csiripelték, hogy mégsem teljesítették minden kívánságát, és életben maradt. De ahogy ott ült, fejét két kezébe temetve

A férfi két kezébe temeti a fejét

hirtelen megszállt valami furcsa eltökéltség, mint amikor az ember úgy érzi, nincs választása. Felkeltem az asztalomtól és odamentem hozzá.

Jolán az Idegen asztalához megy

Szabad ez a hely?

Az Idegen nem néz fel

Itt szeretnék maradni.

IDEGEN Üres asztal nincs?

JOLÁN Egyszer engem valaki tizenegy évvel ezelőtt leszólitott.

Most visszaadom a kölcsönt.

IDEGEN Egy fillérem sincs. Hordd el magad, kisanyám! Ha csak nem akarsz fizetni nekem egy sört.

JOLÁN Miért ne akarnék?

Csend

Mióta szereted te a sört?

IDEGEN Hogyhogy mióta?

Főlnéz

Amikor kiejtettem a számból a dudlit, anyám egy sörösüveget nyomott a helyébe.

JOLÁN (majdnem sírva) Elnézést, összetévesztettem valakivel.

IDEGEN Nem tesz semmit.

JOLÁN Bocsásson meg. (Fel akar állni)

IDEGEN (megfogja Jolán karját) Egy sört ígértél, kisanyám.

JOLÁN (az érintéstől mozdulatlanul dermedve) Megkapja a sört.

Az Idegen lenyúl, egy üveg sört és egy pobarat tesz az asztalra. Tölt, iszik

JOLÁN Nem is izlik magának. Undorral issza.

IDEGEN Mi közöd hozzá? (Kiissza az üveg maradékát)

JOLÁN Ha azt mondanák magának, hogy teljesítik minden kívánságát, mit kérne?

IDEGEN Még egy sört.

Jolán bólint. Az Idegen lenyúl, még egy üveget emel az asztalra, tölt, iszik

JOLÁN És aztán?

IDEGEN Aztán? Hogy tartsd a szádát. Vagy még egy üveg sört kérnék.

JOLÁN És az nem lehet, hogy akkor esetleg függőlegesen akarna aludni?

IDEGEN Aludtam én állva eleget katonakoromban. Mit bögsz? Ide figyelj! Én egész nap bolondokat görgetek mindenféle pállott szagú folyosókon, munkaidő után nehezen türom a gyagyákat. (Újra két kezébe temeti a fejét)

JOLÁN Mutassa csak! (Felugrik, a férfi fölé hajol.) Nahát! Mi történt magával? Feldörzsölte a gallér?

IDEGEN Kopt le.

JOLÁN Sebes a nyaka! (Egészen közelről vizsgálja az idegen nyakát; birtelen felrántja az állát, előlről is megnézi, majd sírásban tör ki)

IDEGEN Nekem nem tudsz újat produkálni, kisanyám.

Jolán szájon csókolja az Idegent. Ez rémülten felugrik, ellőki Jolánt, a gyomrához kap, majd ökredezve kiroban a szőnyeg

JOLÁN (Ernő felé fordulva) Tudtam neki újat produkálni. Anynyira homokos volt, hogy a szó szoros értelmében felfordult a gyomra a csókomtól.

IDEGEN (falfehéren visszajön, leül) Ezentúl mindennap találkozunk. De ha még egyszer meg mersz csókolni, megöllek. (Zsebéből rugós kést vesz elő, kattogtatja)

JOLÁN Ez volt az első csók, amit el kellett szenvednie?

Az Idegen a késsel játszik

Talán aszkéta? Fogadalma van?

Az Idegen a kést kattogtatja

Ha nem akar csókolózni, akkor miért találkozunk? És mit akar velem naponta csinálni?

IDEGEN Sétálgatni fogunk a város környéki erdőben.

Jolán feláll, sétálni kezd a szőnyegen, mintha jákat kerülgetne, körbe-körbe. Az Idegen bárom lépés távolságból követi, közben a kését csattogtatja

JOLÁN Micsoda hőség! Még itt, az erdőben is egészen eltikkadtam. Ne pihenjünk le?

IDEGEN Menj tovább!

JOLÁN Fáradt vagyok.

IDEGEN Nem hallod, mit mondtam?

JOLÁN Iván az ilyen sétákra mindig magával hozta ormótlan akatáskáját. Pokróc volt benne. Akkoriban még nem volt lakásunk.

IDEGEN Másról nem tudsz beszélni?

JOLÁN Kerestünk valami tisztást, leterítette a pokrócot, lefeküdtünk, így ni. (Pokrócterítés mozdulata, lefekszik.) Feküdj le te is.

Az Idegen a kését kattogtatja

Feküdj már le. Esküszöm, nem nyúlok hozzád.

IDEGEN Nem hiszek neked.

Az Idegen két méterrel odébb lefekszik

JOLÁN A pokrócra fekédj. Legalább a zakódat vedd le. Megsülsz. Ha megengeded, én is nekivetközöm kicsit.

Jolán melltartóra vetkőzik. Az Idegen bátat fordít neki

Iván szerette meztelenül a napfényt. Úgy érezte, mintha felülről is az őle meleget sütné.

Az Idegen a késével játszik

Egyszer így fekédtünk egymás mellett (szorosán az Idegenhez köszük, aki azonban nem mozdul meg), így, vagyis sokkal igyekebbül (átöleli az Idegent), egymásban fekédtünk a tűző napon (az Idegen durván ellőki Jolánt), és akkor jött egy gombaszédő...

IDEGEN Felállni!

JOLÁN Talán nem is akkor jött, csak akkor vettük észre. Állt egy fánál, karján a kosara, és vihogott. Iván meg...

IDEGEN Felállni! (Fenyegető mozdulatot tesz a késével)

JOLÁN (feltápáskodik) Nagyszerű férfi volt, de szegénylős, Elvörösödött, mint te most. Szakasztott úgy.

IDEGEN Felöltözni! (Felugrik)

JOLÁN Amikor odabent meglátogattam, arról ábrándoztunk, hogy bár tarthatnánk pokrócos beszélőt...

IDEGEN Öltözz már fel!

JOLÁN (megáll az Idegennel szemben) Emlékszel, Iván, mennyit sétáltunk az erdőn? Ki a busszal a végállomásig, és aztán... Mihelyt lehetett, leterítettük a pokrócot. Miért ko-

morulsz el? El kellett érnünk az utolsó buszt visszafelé. Úgy csináltsz, mintha semmire sem emlékeznél. Önvédelemből teszed? (Megfogja az Idegent; ez durván ellöki.) Nem akarsz ellágyulni, tudom. Gyémántkemény akarsz maradni addig a percig, amikor... De gondolhatnál rám is! Iván! Ha neked minden kívánságodat teljesítik itt, nem kérhetnél még utoljára egy pokrócos beszélőt?

IDEGEN Elég legyen!

JOLÁN Olvastam: régen jó vacsorát kértek. Teli akarták magukat tömni, mielőtt... De te... te engem falj fel, engem forgass meg a szádban... (Magáról megfeledkezve átöleli az Idegent, ez dőjšre emeli a kését. Jolán felneéz, sikolt, bátrugrik.)

IDEGEN Indulás.

Tovább sétálnak az iménti módon, kanyarogva, kerülgetve a képzelt fákat

JOLÁN Csakhogy megint leesett a hó. Tudod, mit csináltunk ilyenkor? Követtük az állatok nyomát, be a sűrűbe, gyakran órákig bóklásztunk egy-egy őz után. Iván nagyon szerette a telet. Hányadik közös telünk ez? A második?

IDEGEN Ma egy férfi ápolt dühöngeni kezdett a folyosón. Betörte az ablakot, dőlt a mancsából a vér. Összemaszatotha a frissen felmosott követ... Nekem se kellett több. Behúztam neki, és amikor elterült, ráléptem a csuklójára.

JOLÁN Miért mondd ezt?

IDEGEN Erre leköpött, én meg behúztam a pofájába is. Elájult és elvitték.

JOLÁN Mit akarsz ezzel mondani?

IDEGEN Behívtattak és megdicsértek.

Csend. Sétálnak. Az Idegen a kését csattogtatja

JOLÁN Iván is szeretett verekedni. Egyszer séta közben láttunk egy apát, aki bős dühvel csépelte tíz év körüli gyerekét. A gyerek már csak vinnyogni bírt. Iván odaugrott, hogy kitépje az apai kézéből, az apa erre megütötte. Iván vissza, én csak néztem, amint egymásba gabalyodnak, majd le a földre, itt Iván kerekedett felül, de a kissrác megharapta Iván kezét, Iván felkiáltott fájdalomában és elengedte az apát, aki altesten rúgta.

IDEGEN Úgy kell neki. Milyen jogon avatkozott bele? Az apák azért csinálnak gyereket, hogy legyen kit ütniük. Az a gyerekeknek is jó.

JOLÁN Ne csináljunk mi is egyet?

IDEGEN Meg foglak ölni.

Sétálnak. Csend. Az Idegen a kését kattogtatja

JOLÁN Iván nagyon szerette a havas erdőt. Kár, hogy a lefekvéshez hideg. De kidöntött fákon, rönkökön nem egyszer voltunk együtt. Megmutassam, hogyan?

IDEGEN Bűdös kurva.

JOLÁN Két éve nem voltam férfival, te barom. Miattad, hogy feszültség legyen körülöttem. Igyekszem olyan fiúsan lépdelni előttem, ahogy csak tudok. Te is másképpen nézel rám, azt hiszed, nem veszem észre?

IDEGEN Kuss.

JOLÁN Azt hiszed, könnyű nekem ilyenkor, májusban? Nézd az úton a csigákat, szerelmi lázban. A békamuzsikáról nem is beszéllek. A madaraknak elment az eszük. Én meg itt menetelek veled. Nagyon hasonlítasz rá.

IDEGEN Tegnap behoztak hozzánk egy hapsit, aki ismerte, még Kazincbarcikáról.

JOLÁN Fél évig volt ott építésvezető. Munkaidő után összegyűjtötte a cigány segédmunkásokat, és Lenint olvasott nekik.

IDEGEN Nálunk lett volna a helye.

JOLÁN Én meg főztem a paprikás krumplit. Az egész brigádnak, mindenkinek.

IDEGEN Akkor azok a paprikás krumpli miatt hallgatták.

JOLÁN Az Állam és forradalmat olvasta nekik. Hogy a győztes forradalom után fokozatosan elhal az állam. Te hiszel ebben?

IDEGEN Ne hülyéskedj már.

JOLÁN Következő sétánkra elhozom neked azt a könyvet. Iván példányát az ő bejegyzéseivel és aláhúzásaival. Te olvasod, a bokrok meg a fákak lesznek a cigány segédmunkások, én meg kötényt kötök magam köré, és megjászom, mintha főznék. Tudod mit? Tartsunk próbát. (Köténykötés mozdulata.) Tartsd úgy a kezed, mintha könyv volna benne. Ott a publikum. Ezt a bokrot itt Sztóján Péternek hívják. Az ott Sztóján Vince.

IDEGEN Én is ismerek egy Sztóján nevű cigányt, szép seggű kölyök.

JOLÁN Akkor voltam a legboldogabb.

IDEGEN Aztán kigomboltad a sliccüket.

JOLÁN Nem. De minden második szombaton felutaztam Pestre és lefeküdtem Győzővel. Ivántól el kellett utazni néha. Olyan szigorú volt. És mindig, mindenütt, mindenben vesztetni akart. A löversenyen is az esélytelen lovakra tett.

IDEGEN A marha.

JOLÁN Senkit se lehetett úgy szeretni, mint őt. Nem akarsz lélekben is hasonlítani rá?

IDEGEN Hogy engem is felkössenek?

JOLÁN Tudod, mit érzek, míg veled vagyok? Mintha az ócskás-piacon akarnám visszavásárolni eladott új ruhámat. Látom rajta az undorító pecséteket, sőt, olykor csak azt látom, mégsem tudok szabadulni attól a gondolatától, hogy ebben a ruhában... Ebben a ruhában...

IDEGEN Kuss.

JOLÁN Boldog voltam.

Az Idegen zsebre dugott kézzel babotázni kezd. Jolán nekiugrik, bogy megüsse, de közben megbotlik, elesik. Az Idegen – még mindig babotázva – fel akarja segíteni. Jolán villámgyorsan magára rántja, csókolja, elkezd kigombolni a nadrágját, az Idegen viszonzozza a csókját, fél percig mozdulatlanul fekszenek, míg a csőd nyilvánvaló nem lesz, ekkor az Idegen felugrik, Jolán is, az Idegen kivont késsel kergeti Jolánt a képzelt erdőben, keresztül-kasul, míg ki nem futnak a színről. Ernő visszaül eredeti asztalához. Jolán bejön, leül mellé

ERNŐ Aztán?

JOLÁN Tovább próbálkoztam vele. De az erdőben többé soha. Az albrétetébe jártam, zenét hallgattam ott – zenebolond volt –, és elhíheted, elkövettem minden tőlem telhetőt. Olyan fiús voltam, hogy alig bírtam levakarni magamról a meleg nőket, de neki mégse voltam elég fiús, hiába, nem léphettem túl természet szabta korlátaimon. Végül, nagy sokára – nem részletezem. milyen mesterkedések után – sikerrel jártam. Ott sirt a karmomban.

ERNŐ Boldog volt.

JOLÁN Undok szó.

ERNŐ Hát te?

JOLÁN Kimentem okádni. Nem bírtam volna ki még egyszer. Abban a pillanatban, amikor összemaszatotha, elvesztette a hasonlóságot is. Annyi józan életöszton azért maradt bennem, hogy felhőtlen pofát vágtam. Űde próbáltam lenni, mint a libalegők zöldje.

ERNŐ De nem tudtad átverni?

JOLÁN Amikor elaludt, kiosontam, és telefonon szabadságot kértem a főorvosnőmtől, akkoriban ugyanis laboráns voltam. Azután egyenesen a pályaudvarra mentem, hogy elutazzak a nagynénémhez, Zalába. Ő meg jött mögöttem.

ERNŐ Ezúttal nem kattogtatott.

JOLÁN Olyan ösztönei voltak, mint egy macskának. És úgy is settenkedett. Amikor gyanútlanul fel akartam szállni a vonatra, visszarángatott és borzalmasan összevert, a pályaudvari forgatag kellős közepén. Embergűrű fogott körül, senki sem jött a segítségemre. Idegrohamot kaptam, földhöz vágtam magam, elájultam, majd éppen annak az intézménynek a falai közt tértem magamhoz, ahol ő ápoló volt.

ERNŐ Isten nem ver bortal.

JOLÁN Rámtört a folyosón, a vécén – volt hozzá kulcsa –, végül már a betegek előtt is erőszakoskodott velem. Mert tönkretettem. Nagyon jól érezte magát nők nélkül is. Most egymem meg, amit főztem. Fejezzem be a terápiát, aztán mehetek a pokolba. De én megmondtam neki: többször nem, inkább meghalok. Aztán szerencsére megszánt egy ápoló. Minden megoldódik, ha az ember életben marad. Jelenleg két gyerekük van.

ERNŐ De a löversenyre rücskösképű sráccokkal jár.

JOLÁN Már nem bírom őket külön-külön felidézni. Ha együtt élém állnának, talán meg se tudnám mondani, hogy melyikük melyik. Minden összemocskolódik, ha az ember életben marad.

ERNŐ Miért baj ez?

JOLÁN Mind a két karcsú volt és magas és fekete hajú és vékony ajkú. Az ápoló egykorú volt az élő Ivánnal – mintha megállt volna az idő. De a szaguk más volt, a beszédük is. Az ápoló izalmában dadogott kicsit. Szunyog nem szállt rá, undorodott a vérétől. Szépen énekel, napjában ötször zuhanozott. Iván botfülv volt, és tisztálkodni sem szeretett túlzottan. Népboldogítók képeivel díszítette szobáját, de akiből

kiábrándult, az csakhamar fejfelé lefelé lógott. Az ápoló sose hazudott. Iván hazudott néha, de olyankor lázas tevékenységet mimelt, és el is pirult. Az ápoló igazat se mondott, csak ha a vágyairól beszélt.

ERNŐ Miféle vágyairól?

JOLÁN Például a sörvívó vágyairól. Vagy amit a pillanat sugallt. „De szájba vágnam azt a hapsit!” A fehér bottal közlekedők elé kitette a lábát, és roppant boldog volt, ha egyik-másik át-lépte. Voltak napok, amikor mindent kimondott, ami csak eszébe jutott. Se szégyenérzet, se gyakorlati megfontolás.

ERNŐ És Iván?

JOLÁN Ivánból kilógott az igazság.

ERNŐ Mindenbe beleakadt?

JOLÁN És viszont.

ERNŐ Elviselhetően fráter lehetett. És most menjünk a fa-házba. Holnapután vissza kell adnom a kulcsot.

Felállnak, az ágyhoz mennek, bekapcsolják a bősugárzót, lefek-szenek, vacognak, a pokrócokat és kabátokat igazgatják. A néző-térről egy szabatosan öltözött, jóvágású, középkorú úr siet a színpadra és megáll az ágy előtt

FÉRJ Nagyon megbántottál, Jolán.

ERNŐ Hát ez ki?

JOLÁN A férjem. A minap férjhez mentem.

ERNŐ *(kézfogásra nyújtja a kezét)* Ja. Örvendezek. Ernő vagyok.

FÉRJ Részemről a szerencse. *(Kezet ráznak)*

JOLÁN Kapuzárásra ígérektem hazá. Még van egy óram.

ERNŐ Húzzon ide egy széklet. Érezze magát otthon.

FÉRJ Köszönöm. *(Széklet hoz, leül)*

ERNŐ Nem fázik? Minket itt majdnem megvesz az isten hidege.

JOLÁN Jégeralsó van rajta.

FÉRJ Hát ezt nem gondoltam volna.

ERNŐ Engem ne tessék komolyan venni. Nem vagyok parti-képes.

JOLÁN Ernő nem számít. Felelőtlen alak.

FÉRJ Így kell értesülnöm a múltadról? Félek, Jolán, eljátszottad a bizalmamat. Márpedig a házasság – akárcsak a Casco – bi-zalom nélkül nem újítható meg.

ERNŐ Ön Cascós?

FÉRJ Az vagyok. Ha esetleg...

ERNŐ Nincs kocsim. De ajánlani fogom a barátaimnak.

JOLÁN Ne bízz benne. Elfelejtji.

ERNŐ Ha fázik, van még egy kis pálinkánk. *(Lenyúl a földre, egy üveget vesz fel, a Férj felé nyújtja, ez a fejét rázza. Ernő, majd Jolán iszik az üvegből)*

JOLÁN Féltékeny vagy? Hidd meg, nincs rá okod.

FÉRJ Persze hogy féltékeny vagyok, nem erre a kiváló modorú, de fogyatékos neveltetésű úrra itt, és nem is a fiatalságára, mert a fiatalság kérem elkopik a sok használatban, mint a se-bességváltó gömbcsuklója, hanem féltékeny vagyok arra a sok férfira, aki már nem kopik tovább, mert nincs, vagy számodra nincs, pontosabban nem is rájuk vagyok féltékeny, hanem, hogy nekem sohasem beszéltél rólu-k.

JOLÁN Nem is kérdeztl.

FÉRJ Szakmai tapasztalatom, hogy a fölösleges kérdések roncsol-ják a bizalmat. Sok példát hozhatnék fel erre...

ERNŐ *(felkönyököl)* Hozzon fel példákat. Meséljen egy kicsit nekünk. A részletek az érdekesek.

FÉRJ Ha mindenáron beszélned kellett, miért nem nekem...

ERNŐ Húzza a lábára azt a pokrócot.

FÉRJ Köszönöm. Meg aztán van egy nagyobb sérelmem is.

ERNŐ Ki ve-le!

FÉRJ Rólam miért nem szóltál neki egy szót sem? Miért éppen engem hagyta ki? Nem tekintesz férfinak, vagy...

JOLÁN Nemcsak téged hagytalak ki.

FÉRJ A többiek most már igazán nem érdekelnek. De én – én ennyire nem számítok semmit? Egyszerűen megfeledkeztl ró-lam.

JOLÁN Dehogyan feledkeztem meg. Fél szemmel mindig az órát lestem.

ERNŐ Talán azért hallgattot önről, mert nem akart engem fél-tékennyé tenni.

FÉRJ Ugyan. Ön nem féltékeny típus.

ERNŐ Dehogyanem. Nagyon is!

JOLÁN Ez az igazság, öreg. Nem akartam Ernőt féltékennyé tenni.

FÉRJ Jolán!

JOLÁN Elvégre mégiscsak súlya van annak, hogy hozzád kötöt-tem a sorsomat, nem?

FÉRJ Hihetek neked?

ERNŐ Hát akkor én most elmegyek kicsit.

FÉRJ Igen, kérem, hagyjon most magunkra.

Ernő felkel, indul kijelé

ERNŐ A kulcsot hozzátok majd el a Lúdtollba. *(El)*

JOLÁN *(a Férj térdére bajtja a fejét)* Aztán tudod, öreg, azért sem beszéltem rólad, mert csak a múltamról regéltem neki. A múlt – elmúlt, kimúlt, el kellett temetnem. Nem rohadozhat tovább a felszínen, el kellett borítanom a szavak göröngyével. Te viszont élsz, létezel, te vagy a jelen meg a jövő, a biztosítás meg a biztonság.

FÉRJ Drágám.

JOLÁN Talán csak azért kellett annyit hányódnom, hogy eljut-hassak hozzád. Végre egy férfi, aki pontosan azt nyújtja, amit kínál. Nem vagy túl lenyűgöző persze.

FÉRJ Nem is akarok lenni, isten ments.

JOLÁN De értesz ahhoz, hogy vágyódást ébressz otthonos egy-formaságod iránt.

FÉRJ Jolán!

JOLÁN Ez dicséret!

FÉRJ Nekem mondd! Méltánylom is. Ha verset írnék rólad...

JOLÁN Ne butáskodj.

FÉRJ Viharvert luxusautóhoz hasonlítanálak, mely a roppant tél előtt az utolsó pillanatban beáll egy jól fűtött garázsba, és a tél hosszú, és a garázs megóvja...

JOLÁN Költő vagy, öreg. Mellém bújsz?

FÉRJ Ugyan, hova gondolsz? Különben is, a barátod várja már a kulcsot. Majd odahaza. A mi kis ágyunkban. Ma úgys esedékes.

JOLÁN Akkor hát nyomás! *(Kiugrik az ágyból.)* Mire vársz?

FÉRJ Megyek már! Röpülök! Nagyon nem szívesen vagyok itt.

Megindulnak kijelé. Láthatóvá válik az asztal, ahol Ernő egy üveg sör mellett várja őket

Felelős kiadó: Siklósi Norbert, a Lapkiadó Vállalat igazgatója

Egyetemi Nyomda – 79.4377 Budapest, 1979

Felelős vezető: Sümeghi Zoltán igazgató